

40 SENTI

15.7

N 2

ILU

MAGASIN

SISUST:

JLUDUSVÕISTLUS

- Südametuli.
- Mis on ilus?
- Jlusamaid Eesti naisi.
- Armastus?
- Milvy Laid.
- Mäss Parnassil.
- Suurim võistlus.
- Moodne naine.
- Jlus ja tark.
- Elu lumistes kõrgustes.
- Jrene Merriam (romaan).
- Eesti kunsti.
- Vabaarmastusest.
- Tundmatu.
- Jaht.
- Anekdoote.

Jludusvõistluse number.

KOSMEETIKA PARFÜMEERIA

Kõik väljamaa ja sisemaa vabrikutest
————— suures valikus —————

E. GÜNTHER

asutatud 1854

TALLINN, TARTU, VILJANDI

Aktsia-Selts „VILL“ Narva, Telef. 161

Siidi ja floor sukad ja meeste sokid

Siidi trikoopesu daamidele ja lastele

Valmis siidikleidid, jumperid ja pyjamad

Siidi trikoo milanèse

Vabriku ladu ja detail kauplus

Tallinn, Suur Karja 14

Kauplused ja esitused: Narva, Peetri plats 2
Tartu, Rüütli tän. 11
Rakvere, L. Hoff, Tallinna tän. 11
Jõhvi, A. Jürgenson

Elav tähepanu eesti ilusaimale naisele.

Väljamaalased jälgivad huviga iludusvõistluse käiku.

Ilusaimale eesti naisele kõrgeväärtuslisi preemiaid seltskondlikelt organisatsioonelt, soliidsemalt kaubandus-tööstuseettevõtelt ja kunsti-ateljeedelt. Senine preemiate kogusumma **200.000** senti.

Tänavune eesti naiste iludusvõistlus ilusaima eesti naise nimele, mis väljakuulutati ajakirja „Ilo” eelmises numbris, on kõikjal äratanud haruldaselt elavat huvi ja sünnitanud seltskondades määratumat helevust. Daamide lemmikmureks on nüüd vaid — kuid väarikamalt esindada eesti naise võluvat ilu. Organiseeritud seltskond ja ärilised ringkonnad samal ajal kaalutlevad, millise autasuga kroonida iludusi. Ja kõik kodanikud ootavad pingulise põnevusega iluduste ilmumist, et öelda nende kohta oma valiv sõna.

Käesolevas numbris esindatud seitse iludust on alles ja ainult väike valitum osake meie veetlevate daamide rohkearvulisist huviavaldusist, kuid neist jätkub küllaldasti, et juba imetleda — ja hinnata meie eripalgseid iludustüüpe. Järgmises numbris loodame näha juba iludusi palju suuremal arvul.

Kõrgesti hinnates naise ilu õilistavat väärtust ja lugupidamist avaldades meie ilusaimale naisele on meie seltskondlikud ja majanduslikud ringkonnad iluduskuningannale rahaliseks preemiaks määranud esialgu 50.000 senti.

Premeerijate nimed avaldame lähemas numbris.

Varem teatatud

välismaa reisu kohta mainime täiendavalt — et see korraldatakse eriti mugavasti ja enesestmõistetavalt kõige ülespidamisega.

Iluduskuninganna kunstiliseks jäädvustamiseks maalitakse temast A. Jurichi meeldivas kunstiatteljees elusuurune õlimaal, mille väärtus 25.000 senti.

Vanima ja populaarseima fotoateljee J. ja P. Parikase poolt on määratud järgmised preemiad: ilusaimale eesti naisele

1 tosin buduaar pilte, ja kahele kandidaadile:

á 1 tosin kabinettpilte.

Autasu koguväärtus 7500 senti.

Tallinna vanim mööblitööstus „Veenus”, Narva mnt., valmistab oma preemiaga iludusele

ilusa ja väärtusliku üllatuse.

Sellest lähemalt järgmises numbris. Et eesti ilusaim naine püsiks igavesti ilus,

selle eest hoolitsevad meie parimad kosmeetiliste tarbete kauplused.

Meie kunstnikkude suurim rõõm on oma maalidega

kaunistada iluduse kodu.

Üks tähepanuväärsemaid annetusi on suur maastiku maal. Suurus 130×90 cm. Kunstnikkude nimed järgmises numbris.

Iluduskuninganna

rõivaste puhtuse ja korrashoiu eest

hoolitseb aasta läbi auruvärvimise ja keemilise puhastuse tööst. „IDEAL”,

kes täidab oma lubaduse kas Tallinas, Tartus, või Nõmmel.

Mitmed ärid on isegi võtnud oma aukohustuseks hoolitseda meie iluduse

toidustuse eest terve aasta. Maiustuste ja muude kõrval palub nimekaim konservitööstus F. Malahov iluduskuningannat vastu võtta oma tööstuse maitsevaid saadusi.

*

„ILO“ nr. 3-das jätkub iluduste piltide avaldamine ja preemiade loetlus.

Iludusi palume rutata piltide saatmisega! Viimane tähtaeg

tulevasse numbrisse on 12. märts. Number iludustega ilmub kuu keskpaigu.

Eriti tähtis daamidele: kirjutus sellest, kuidas olla ilus.

Selle numbril lõpul, 95—96 leheküljel, on

hääletamisleht,

millega palume lahkeid lugejaid öelda oma otsus siin esinevate iluduste kohta; lehe palume välja lõigata ja toimetusele edasi saata.

Hääletajate vahel jagatakse välja mitmesuguseid väärtuslikke asju, milledest osa on mainitud hääletamislehel.

Iludusi palume pildid viibimata adresseerida: Tallinn, „Ilo“ pstk. 135 „Iludusvõistlus.“ Lähemaid võistlustingimusi „Ilo“ nr. 1-ses, mida on veel vähesel arvul müügil.

„ILO“ nr. 2. SISU:

1. Iludusvõistlus.
2. Südametuli.
3. Mis on ilus? — O. Alsen.
4. Ilusamaid eesti naisi.
5. Armastus? — H. H. Evers.
6. Milvy Laidi enesepihtimus.
7. Mäss Parnassil — Vanur-noorur.
8. Iludusvõistlus vanasti ja nüüd.
9. Moodne naine — P. Hardteek.
10. Suurim võistlus.
11. Ailee Diplaraku.
12. Ilus ja tark — P. H.
13. Elu lumistes kõrgustes — H. Holk.
14. Irene Merriam — W. Loeke.
15. Vabaarmastusest — dr. Bloch.
16. Eesti kunsti — A. Jansen ja K. Mägi.
17. Tundmatu — J. Galits.
18. Jaht suurele karule.
19. Mida eelistab Milvy Laid?
20. Anekdoote.

ELU, KUNSTI JA KULTUURI
AJAKIRI

Lo

ILMUB KORD KUUS
TALLINNAS

Toimetuse ja talituse juhataja Väike Karja 1
Telefon 22-63 Postkast 135

Tellimishind: 12 kuud 4.50 krooni,
6 kuud 2.40 kr., 3 kuud 1.20 kr.

TOIMETAJA JOHANNES JÄRV
Kõneteldav kella 11-1

Veebruar 1930

Nr. 2

II. aastakäik

„Südametuli“.

Mis on ilus?

Sellele küsimusele on vastatud kõikidel aegadel, on vastanud kõik rahvad ja kõik inimesed, alati täiesti erinevalt, sageli isegi üksteisele vasturääkivalt. See pidi nii olema ja jääbki alati nii. Sest ei ole olemas omaette ilu, alles vaateleja silmis ja hinges äratatakse ta elule ja hoiatakse teda elus. Kõik parimate mõtetarkade ja andekaimate iluapostlite järelmõtlemised ei ole suutnud objektiivselt selgitada mõistet „ilu“, nad ei ole osanud teda üldiselt-mõistetavalt ära määrata. Igasugune teadusline esteetika on alati jäänud võõrlapseks üldmõtteteaduse süles ja peabki vist selleks igavesti jääma. Kõlblusemõistes ning hea ja kurja mõistmises on rahvad ja inimesed, õpetlased ja asjaarmastajad alati leidnud ühiseid teid. Iludusmõistet ei ole aga senini suudetud ühise vaatepunkti alla asetada. Iga aeg, iga tõug ja iga rahvus, iga seltskonnakiht, isegi iga inimene omab erilise arvamuse ja erilise kujutluse ilust. Seega ei saa meie kunagi rahuldavat ja lõplikku vastust sellele igavesele küsimusele: „Mis on ilus?“ Ja siiski. See küsimus ei anna meile rahu, ta saadab meid kõikjal, mõtteis ja tegetsemises. Meie ei saa hoiduda temast ja oleme sunnitud — teadlikult või ebateadlikult — alati otsima vastust. Iluduse otsimine ei ole ka midagi muud, kui igatsus täiuslikkuse järgi, mis peitub pea iga kõlblike inimese hinges. Vaadates tagasi möödunud aegadesse, leiame peagi, et tolleaegne ilumõiste ei sarnle põrmugi tänapäevsele. Vaadates teisi rahvuseid, kohkume sageli nende iludusmõiste üle, mis on täieline vastand meie omale. Pistame pea sisse naabri uksest, kui teistsuguselt peegeldub juba seal maitse ja ilu kui

meie enese nelja seinaga vahel. Samuti kui iludus kunstis, on ka loomulik ilu loomingu vaatevinkel, vaadatud iseloomu kaudu, ja iga inimese loomulaad kujundab oma iluduspaletuse. Seega võrdub lõppeks võimalikkude ilumõistete arv elavate olendite arvule. Kuid ainult eriliste kalduvustega ja annetega inimesed püüavad luua endale oma iluideaali ja eraldada teda teiste omast. Need kunstnikinimesed ongi, kes ootamata loovad uued iludustüübid, milliseid eile veel ei tuntud. Kuid suurem mass kohtleb alati eelarvamustega sarnast uut iludustüüpi nii elus kui ka kunstis, sest on palju lihtsam ja kergem kinni pidada vanast iludusvormist, millist oled tunnustanud juba nii kaua koos teiste omasugustega. Enamik inimesi ei ole võimsad oma isikulist iludusideaali maksuma panema, nad ei ole sageli isegi teadlikud oma maitstes, loobudes oma isiklistest soovidest iluduse küsimusis ja võttes endastmõistetavalt ja pimedalt osa teiste suurest vaimustusest.

Nende enamiku moodustavate inimlaste lemmiktüüp, kena mitte-midagiütlev, sageli naeratav näokeene, ei kujuta endast iludust, millist paleustab silm, kes otsib inimestes täiuslikku ilu. Muidugi, koondatakse ka tänapäev mõiste alla „ilus“ korrapärased jooned, selge, avar pilk, kaunivärviline, tihe, hoolitsetud juuks, lahke, väljakujunenud näoilme ja sale, proportsionaalne kuju. Kuid viimased nõuded täituvad alles siis, kui nägu võtab mõtiskleva ilme, kui ta omab isikupärase väljanägemise. Samuti nagu toit, mille üksikud ained on igaüks omaette maitavad ja nauditavad, ei tarvitse veel sugugi maitsev olla, nii ei ole ka meie

tänapäeva arvamuse järgi naine ilmingimata ilus, kui ta silmad, nina, suu jne. igaüks üksikult mingi teatud ideaalse kuju järgi on loodud. Milo Venus jääb alati näiteks, kuidas oli võimalik saavutada üldist poolehoidu puht vormilise täiuslikkuse tõttu. Sarnane klassilisele ajajärgule omane ilumõiste on täieliseks vastandiks meieaja puhtisikulisele ilutundele, mis ei vaimustu ainult vormi korrapärasusest, vaid otsib hingelise suursugususe isikulist väljendust ja vaimlist elavust. Ilumõisted suursugususest ja majesteetlikkusest, mis olid korra suure au sees, ei ole enam moes. Naiste ilirohkus nõudis, et naine oma tegevuspõldu pidi laiendama väljaspool koduste tööde piirisid. Aegamööda avanesid naisele uued ja uued kutsevõimalused. Ta mõtlemisvõimeile esitati suuremaid nõudeid. Naistüüp muutus ja omas uue võluvuse ja uue ilu.

Praegusaja naise ideaal on kõrgemal arenemisastmel kui kunagi varem. Kõigil aegul enamvähem osavasti teostatud iluravile seati kõrvalle hingelise ilu hoid, mille vahendeid naised ammutasid vaimu ja hinge laboratooriumist.

Ei tohi haletseda naist, kes on inetu, ütleb galantne pilkaja Felix Salten. „Vaim on see, mis kujundab omale keha.”

Ei ole olnud aegu, kus naine ei oleks otsinud väliseid abinõusid kehaliste puuduste katmiseks. Annab ju isegi Ovidius oma „Armastuskunstis” mõista, et: „Ilu on jumalate and ja jumalad on kitsid. Vähestele on ta saanud osaks. Ent ravi vajab isegi ilusaim. Ja naine kaotab osa võlust ilma kunstliku kaasabit, olgu ta kas või Venus.”

See veendumus kasvas järgmistel aastasadel, taandus siis, et saada jällegi uuesti tunnustatud. Tema ku-

jundabki õieti iluvajaduse mõõdupuu iga ajajärgul.

Kuid ka selles suhtes vaheldub ilutunne. Pompadouri ajal emailleeriti nägu, mängiti igasugu iludusplaastritega ja võeti seega näolt igasugu loomulik ilme. Uhkus ja nukulikkus riietuses leidis täiendamist soengu ja näo kunstliku hoolitsemise kaudu. Sarnane arusaamine on täielise vastolus meie vabade, loomulikkude tunnetega. Tunnustame ilmingimata Fontane väljendist „Tervis on pool ilu.” Mitte ainult vaimu ei ole lastud vabalt areneda. Igasugu sport arendab naise keha, annab talle loomulikud liigutused, paenduvuse ja tõulikkuse, nii et vaimline liikuvus on täielises kooskõlas keha saleda paendlikkusega.

Nii näeme, et vahelduv iludusideaal on lähedalt seotud üldiste elutingimustega. Iga aja ilupaleus on tundeist tekkinud vajadis ja ei lase end ära määrata pealiskaudse sõnaga „mood.” Ilumõisted, lähedalt moega seotud, on oma aja kajastised, nad kannavad oma olemuses kõikide elamuste tunnismärke, on lõbusad või raskemeelsed. Moodi võiksime võrrelda veepeegli, mis selgub või tumeneb, olenedes pilvede mängust.

Teatud maitsepuhang ei kerki ootamatult silmapiirile. On arvutu hulk eeltingimusi, mis aja jooksul kujundavad oma aja paleuse. Ainult aegamööda valmib maitse lõplikult. Vaid aegamööda tajuvad inimmeeled ilutunde muutumise. Seda tõestab iga pikk võitlus, mis tekitab uue kunstivoolu pärast. Ägedad arvamused põrkavad vastamisi, hõõrudes üksteist niikaua, kui uus vool, vaatomata vastupanule, on rajanud omale sihikindla tee. „Arvamuste lahkumine ühe uue kunstiteose puhul tähendab, et nim. teos on omapärane, keeruline, eluvõimas looming.” On uue kunsti tund lõõnud, siis on ka

mõistmine olemas, ja mõistmisega koos tekkib uue ilu, uue iludustüübi tunnustamine, keda ei näe ainult need, kes on armastusest pimedad. Armastuse silm näeb ilu, mida ei märka jällegi teised. Sellepärast võib armastajailt kõige vähem oodata mõistlikku, asjalikku vastust küsimusele „Mis on ilus?” Kes aga peab siis temale vastama? Meyeri konversatsioonleksikon ütleb: „Ilu — vaata esteetika all.” Seal aga seisab: „Esteetika on filosoofiline teadus ilust ja seega üks osa mõtteteadusest jne.” Mõttetargad, alates Platost ja Aris-

totelesest kuni käesoleva aja kuulusteni, ei ole suutnud üksmeelselt kirjeldada ilumõistet ja nad ei ole leidnud aastatuhandeid kestnud teadusliku mõtlemise kaudu õiget vastust küsimusele ilu olemuse kohta. Kuid mida ei ole suutnud lahendada teaduslikud uurimused, seda võimaldab vaid ainus kiire pilk peeglisse, kust paistab vastu ilusa naise ilu, ja juba ühes vanas muinasjutus pidi peegel vastama, mitte vaid küsimusele: „Mis on ilus?” kuid isegi palju raskemale küsimusele: „Kes on ilusaime?”

Armastus?

Hanns Heinz Ewers'i novell.

Mu armas Lili,

mäletad sa, et mind kord välja naerisid, kui sinult luba küsisin su jalgu suudelda? Siis ütlesid sa mulle: „Ah mine, Hanns, sina pead ikka midagi erilist tahtma!”

Nüüd juhtus mul jälle midagi erilist — ja seda tahan sulle jutustada.

Suvel, sa tead, olin Wiesbaden. Seal õppisin tundma Palomitat; ka sina tunned teda mu laulude kaudu.

Ta oli saksa vanemate laps Buenos Airesist, oli tulnud Saksamaale oma sugulasi külastama. Ta nõbu oli kohtunik Wiesbaden, seal kohtasin teda. Ta oli kaheksateistkümne aastane, oli sale ja blond — nii blond, kui oled sina, Lili.

Ühel päeval viisin lilli kohtuniku prouale. Palomita oli seal, ta kandis heledat, pikašlepilist hommikukleiti, mille muster oli lilleline. Proua Klara laskis tuua sekti ning meie jõime ja sõime maasikaid ja suitsetasime sigarette. Proua Klara lobises ja naeris, ta lendas ringi, istus tiibklaveri taga, vaatas aknast välja — oo nii

tegevusrikkalt ja elavalt! Kuid Palomita ei liigutanud ennast, kõneles vaevalt mõne sõna. Ta oli jalad tõmmanud kerra lebamistoolis, seal istus ta, pistis küpsise teravasse klaasi ja vaatas mulle suurte siniste silmadega otsa. Kui proua Klara hetkeks välja läks, astusin Palomita juure, võtsin ta käed ja suudlesin neid. — Ta laskis seda rahulikult sündida.

Ei mäleta enam, mil jõudsime teadvusele, et meie kaks üksteisele armsad olime. — Iga pärastlõunat kella nelja paiku läksin tema juure. Siis oli kohtunik kohtus, sealt läks ta iga õhtul õlut jooma. Nii istusime segamata koos kuni kella kaheksani. — Esialgu jõime teed kolmekesi; siis läks proua Klara välja, jättes meid üksi.

Ja ikka sama lausega: „Vabandage mind — aga ma pean tõesti õmbleja juure minema!” — „Andestage, lapsed, täna pean proovipildid ülesvõtja juurest ära tooma” — ma ei tea, mis ta kõik tooma pidi — kerge naeratus, ja ta oligi uksest väljas.

Enamasti seisime akna juures ja tervitasime teda veel kord.

„Olge mõistlikud, lapsed”, hüüdis ta, „mammi tuleb kohe tagasi!”

Kuid ta ei tulnud kunagi enne kaheksat.

— Kõnelesime nii vähe, Palomita ja mina. Ta oli nii laisk ja aeglane oma liigutuses, see lõnamaine saksanna, kuid ta laiskuses oli midagi jumalikku, majesteetlikku. Sageli ta põlvitas mu ees, toetas küünarnukid mu põlvile, vaatas mulle otsa; siis silitasin ta põski või lugesin talle oma luuletisi ette.

Ehk jälle ta istus klaveri taga ja mängis. Pehme, lõhnav, värisev mäng. — Siis konutasin mina ta kõrval. — Võtsin ka ta jala, vabastasin kingast ja sukast ning katsin magusa, valge jala kuumade suudlustega.

Ta leidis selle päris loomuliku olevat, ei leidnud selles midagi „erilist”, nagu sina, Lili!

— Meie mõlemad armastasime ju üksteist, Palomita ja mina! Ja tema noor, kütkestav, esimene armastus uinutas mind, sundis mind unustama kõik, mis oli väljaspool seda punast paradiisi, mille rasked türgi eesriided lasksid vaevalt päikesekiire läbi.

See oli õnn, mis võttis mu naerdes oma sülelusse. Ei kirjutanud sulle sellest, Lili?! — Olen ma sulle kunagi kirjutanud, kui olin õnnelik? —

Kuid oma sõbrale jutustasin sellest, tead, sellele ilusale, väiksele Charlesile. Kellelegi pidin seda ütleva! Võtsin ta ka ükskord kaasa Lossi tänavale. Seal jõime neljakesi kokku. Proua Klara, Charles ja meie mõlemad — meie armastuseks! Ja Palomita võrus oma käsivarrega mu kaela:

„Oo, minu Hanns, kuid oled mulle armas!”

— — Ainult kaks kuud — siis

pidi ta tagasi sõitma, üle vee. Ja sellepärast nurus ta oma nõbu, et ta midagi ei tarvitseks kaasa teha, ühtki tennispartiid, ühtki võiduajamist, kontserti ega teaatert. Ta jäi koju — üksi — —

Kohtunik imestas; arvas kindlasti lõppeks, et tüdruk armastab õnnelt.

Kuid ta armastas õnnelikult.

— Nii läksin kord jälle sinna, see oli 18. juunil. Proua Klara oli juba väljas ja Palomita lamas nagu tavaliselt väljasirutatult diivanil. Ütlesime üksteisele tere, suudlesime. Äkki, minu käe puudutades ta meelekohta, ta ohkas; ta näis uinuvat. Silitasin veel korra ta otsaesist — ta magas tõesti. Ma ei olnud juba kaks aastat kedagi hüpnotiseerinud, Münchenist saati. Mäletad, Lili, seal oli ju see meie igapäevseid mängu!

Palomita magas. Tasa vallandasin ta juukse, surusin pea oma blond käskijanna pehmeisse käharaisse.

Siis helistati. Proua Klara tuli tagasi, ta jäi täna meie juure. Ja sest peale hüpnotiseerisin Palomitat jälle ja jälle; ta oli suurepärane meedium. Iga käsu ta täitis otsekohe, deklameeris, laulis, mängis — oleksime võinud nii lavale minna. Proua Klara oli vaimustuses — —

Järgmisel päeval tulin jälle; ja kui me üksi jääme — kerge käesurumine — „Maga, armsaim!” ja ta toetas pea tagasi ja uinus. See tunne oli tundmata, kirjeldamata magus, tunda teda nii magavana oma kätel.

Ta ei hinganud isegi kuuldavalt, lamas liikumatuna. Suudlesin ta käharaid, silmi, suud, käsi. Ja siis — teadsin vaevalt, mis tegin — avasin ta kleidi ja katsin suudlustega ta valged rinnad.

Ja nüüd lasksin ta igapäev uinuda; kui olime üksi, igapäev.

24. juunil lõomas päike taevast, oo ta lõomas. Ja tol päeval tuksus ja

tormas mu veri rohkem kui kunagi varemalt. Tulin Palomita juure. Proua Klara lahkus ja ta suikus mu käte vahel. Seal sündis see. Vabastasin ta rõivaist, kleidist ja särgist, kõik võtsin ära. Ta ei liigutanud. Ja siis võtsin ta magusa süütuse —

Ta ei pannud vastu, ta silmad jäid suletuks. Ainult väike karjatus tungis ta huulilt. Karjatus nagu hirvelt, keda tabas mu kuul ükskord Rottenforstis.

Sest saati ei ole Palomitat näinudki peaaegu ärkvel; olin ma tema juures, suikus ta magama. Paar päeva hiljem käsutasin teda:

„Kuuled mind, armsaim? Tahan, et sa mind täna öösel oma juure lased. Püüa saada majavõti, enne kui lähed oma tuppa. Kuuled sa? — Täna öösel kell kaksteist võtad sa võtme, seod ta pika nõöri külge, selle lased aknast alla rippuda. Sa ei lukuta oma ust. Lased tule põleda, et ma näeksin, et sa mind ootad. Kuuled sa, mis käsen? — Sa teed — seda — kõike!”

Palomita värises, ta alasti keha vibreeris mu käte vahel.

„Kuulsid mind? — Teed seda?”

Tema „Ja!” kõlas vastutahtmist, sunnitult.

Kuid ma ei pannud seda tähele. — Kell kaksteist tõttasin Lossi tänavale. Vaatasin üles — ta aknad olid valgustatud. Ronisin üle raudaia, jooksin läbi aia. Tema aknast rippus alla võti. Tõmbasin nõöri alla, avasin majaukse, jooksin trepist üles teisele korrale. Ta uks ei olnud lukustatud; ta istus poolriietatult voodis.

Ta pillk oli imeline, ehmunud ja umbusklik. Ta näis uskuvat, et uneleb lahtiste silmadega.

Ja arvatavasti, et unest mitte virguda, ta sules silmad. Ruttasin ta juure, üks sõna, üks hingetõmme: ta magas.

Mina aga hoidsin teda süleluses, kogu suurepärase öö.

Ja järgmisel ööl ja veel järgmisel — üksteist suurepärest, muinasjutulist ööd —

10. augustil pidi ta ära reisima. Ta pidi kohtama Baden-Badenis onu ja tädiga, kes ka tagasi sõitsid. Seal Genuasse ja sealt edasi „Alster'il” kodumaale. — Ta ei tahtnud, et sõidaksin kaasa temaga Baden-Badenisse, kus ta pidi peatuma kaks päeva. Sellepärast palusin teda tungivalt sealt veelkord tagasi tulla, ainult üheks päevaks, ainult paariks tunniks. Lõppeks käskisin teda hüpnootsi kaudu. Ta töötas seda.

— Oo, tundsin säärast hirmu ta ärareisimise pärast. Siis olin üksi, enese ja oma — koledate mõtetega!

Kuni kella seitsmeni hommikul olin tema juures. Siis ruttasin koju, käisin vannis, riietusin ümber. Kell üheksa lahkus ta, viisin talle lilli jaama.

„Nägemiseni homme õhtul!” hüüdis ta.

Siis lahkus ta. Jätsin jumalaga kohtuniku ja ta abikaasa, lonkisin mööda tänavaid.

Ja nüüd algas see. Ronis mööda rinda üles, nõöris kurku. Surus sõrmed kramplikult ajju ja pani silmad põlema silmakoopais. Tundsin pöörast piina.

„Mu Jumal! mu Jumal!”

Püüdsin end rahustada. — „Pah — sina — ja südametunnistus!”

Kuid ei aidanud.

Pidin leidma kellegi, kes oleks mind kaitsnud mu enese ees. Hüppasin järgmisse sõidukisse, kihutasin Charlesi juure.

Sõber oli kodus, Jumalale tänu! — Ta lebas veel sängis; istusin veerele.

„Noh poiss”, hüüdis ta, „sa näed ju pööraselt hale välja! Mis on juhtunud?”

EESTI ILUSAMAID NAISI
ILUDUSVÕISTLUSEL 1930

„H. T. W.” Tallinnast.

„Mirry”, Tallinnast.

„Küll ütlen sulle, oota vaid veidi!
— Sa tead ju, armastan teda?”

„Keda siis?”

„Lambapea! — Palomitat!”

„Hm — ja, — näib olevat nii”.

„Ja sa tead ka, et tema mind armastab?”

„Hm — ja — võimalik!”

Ja nüüd jutustasin talle kõik, kõik, ei jätnud kõnelemata pisematki pisiasja. Ütlesin, kuidas hüpnootisearisin teda; kuidas võtsin ta süütuse; kuidas veetsin öö öö järele tema juures.

Kui olin lõpetanud, vahtisin talle pärani silmil otsa. Tundus, nagu peaks temalt langema otsus minu kohta.

Ta nuuskas nina. Siis pikkamööda —: Selle eest ootab — vangistus!”

„Pah — vangistus — see ei lähe mulle korda! Kuid ühe asja oled unustanud, Charles, tegin seda kõik, ja ma — armastan teda! Ja sellepärast ootab mind — hullumine!”

— Siis hüppasin püsti, tormasin toast välja, koju! Ja nüüd elas in läbi paar nii koledat, nii pöörast tundi, oo Lili — — tead sa, Lili, õppisin siis tundma, milline meeleolu on mõrtsukal, kui tuleb teadmisele, mis ta on teinud!

Kell kaks tuli Charles. Märkas in teda alles siis, kui pani käed mu õlgele.

„Tule kaasa”, ütles ta, „sõidame välja.”

Ta päris vedas mu välja. Pärast lõunat viis ta mu maale, — õhtul mingisse lõbustuspaika, siis kõrtsi.

Sõnagi ei kõnele in ta „sellest”.

Ta saatis mu koju, jäi, kuni heitsin sängi. Seepeale andis ta mulle tugeva unepulbri. Lahkus alles siis, kui olin uinunud.

Minu virgudes, istus ta juba mu voodi veerel.

„Lõppeks”, hüüdis ta, „ootan juba

terve lõõnud tunni, et sa virguksid! Kuule.” jätkas ta, „mõtles in selle loo üle järgi, sinu jaoks on vaid üks abinõu! Täna õhtul tuleb ta tagasi, ütled sa? — Seega mine sinna ja ütle talle kõik!”

Võpatasin selle mõtte juures. Kuid tundsin, et tal on õigus.

„Teed seda?” küsis ta.

Lubasin.

— Kell kuus olin Lossi tänaval; ta oli juba tagasi ja võttis mu kuumade, põletavate suudlustega vastu; sain vaevalt vabastuda ta sülelusist.

„Palomita, jäta, pean sulle midagi üttelema!”

„Siis räägi!”

Kuid see ei olnud kerge. Jooks in kui hull taas ringi, ma ei saanud seda öelda, ei saanud. Mu käed värisesid, kobasid taskuis. Kirjutislaual lebas kiri, võts in selle, tõmbas in tuhandeks tüki, pan in tasku. Võts in pliiatsi, sulepea — murds in kõik puruks.

Palomita astus mu juure:

„Mu armas poiss!”

Pisarad purskasid mul silmist, ta suudles nad ära, põskedelt, üksikult, pisar pisara järgi. Kui ta mind ka suule tahtis suudelda, tõukas in ta ära.

„Lase mind, sa ei tea, keda suudled! — Lase mind — tahan sulle seda öelda — — kõik!”

Ja ma jutustasin talle, mis olin teinud, kokkusurutud huultega, silmad maas.

Ma olin valmis, kuid ei sõandanud vaadata üles.

Lõppeks tõsts in siiski silmad —

Ja siis nägin ta huulil naeratust, nii kummalist, nii imelikku — — oo, naeratust — nii saatanlikku — nii ebelevat — —

Ma ei jäänud enam sekundikski tuppä. Ta hüüdis mulle järgi: Hanns! Armsaim! Hanns!” kuid ma vaevalt kuuls in seda.

Kodus ootas mind Charles.

Sarmikalt, heatujuliselt, lahke otsekohesusega pihib Milvy Laid omist esimesist elamusist laval. See on huvitav sündmuste ja elamuste rida, mõõnav ja alaliselt lainetav — reaalne oma rõõmude ja murede, pettumuste ja õnnestumiste sümfoonia.

Mainib alul, et ta pole rahul oma eelse esinguga, olnud sel korral esimest korda algusest lõpuni erutatud ja ribevil meelttega. Tavalisti ei ärritu etteaste eel ja tunneb end laval jumalikult kodus. „Olen väga nõudlik enesele ja jälgin end alati teravalt, mis tõttu olen ükka enesega kursis — teadlik puudustes ja voorustes. Iga etendus on mulle kooliks ja igaks korduvaks etenduseks püüan anda uut ja täiuslikumat. Näiteks „Florüida roosides“ mängisin 28. korda tunduvalt teisiti kui alul ja oleks see operett jäänud kauemaks repertuaari, oleksin mänginud teda üha paremini.“

Kuidas sündis Milvy Laid?

— see tähendab: sellane võrattu nimi — näivasti ta osutub varjunimeks? —

„Ja, see on lavanimi — mu sünninimi on Aleksandra Isak. „Estonias“ jälgides Raudsepa „Ameerika kristust“, kõlas mulle väga sümpaatselt Milvy. Otsustasin: kui omaksin tütre, ristiksin ta Milvyks. Viljandis mulle soovitati võtta lavanimi... Milvy oli juba olemas, aga rohkem midagi. Kord sattusin õpilaste tuppa ja lehitsesin seal juhuslikult Eesti maateaduse õpperaamatut. Avatud peatükis kõneldi Saaremaast, saartest — ja laidudest. — Laid! — Sellele Milvy ette! Sobis meeldivalt. Mis siis kui oleks — Milvy Laid? — Peale kaalutlusi jäingi selle juure ja — Milvy Laid lõi läbi. Nime valikul olin saadetud soovist — leida eesti nime, et teda väljamaal, kui soodustub juhus, väärilikalt esindada.“

Püüs lavale.

Kas mind huvitavat see teem — küsib prl. Laid kelmika kahtlusega. Jumaluke — ta küsib veel seda!

„Olen harrastanud mitmeid kunsti-alasid. Varajases nooruses tantsisin, lapsest saati „tegin teatert“. Esi veetnud aega mänguasjadega, vaid — „lavastasin“, „kontserteerisin“ ja „tantsisin“. Seitsme aastaseks, kord kui ema väljunud, andsin esimese kontserdi. 4 aastat vanem tädi oma titekarjaga oli publikuks. Ja mina rusikaga klaverit tagudes andsin kontserti. Lõpuks esinesin „tantsudega“.

Noorena pidin palju reisima. Süündinud Tallinnas, elasime vahepeal Riias ja Ukrainas. Tallinna tagasi tuhnud, 14-aastasena, algasin tantsude õppust. Koduhoovil tegin taas teatrit. Olin ise näitejuht ja kõik. 15. a. sünnipäeval lavastasin „Nõia Kadri“, ise mängisin nõida. Lõpul laulsin soolo-laule. Publikut oli palju.

Eldasi hakkas mu lemmikalaks muusika (klaveri ja laulu) ja tantsu kõrval selgima teater. Mulle emustati aga kestvalt tantsijauna karjääri. Ent vanemad ei lubanud kumbagit — laps lähevat laiale teele! Alles mu Viljandi ajajärgul — nõustused vanemad.

Vahepeal harrastasin maali, isegi paar aastat. Samal ajal pühendusin in-nukalt ka klaverile.

Mu lauluvõimed leintas kadunud K. Tüürpuu gümnaasiumis. Soovitas õppida laulu. Pr. Bakanovskaja, kelle juures konservatooriumis õppisin klaverit, soovitas sama. Kuid ei saanud omale lubada mõlemat. Ise üha kaldusin laulu poole.

Keskkoolis jällegi teaterdasin. Koostasin ise rahvalauludest fantastilise näidendi „Nõia roos“, — maalisin isegi kulissid. Etendus lõi hästi läbi, ainult lõpul mind vihastati niivõrt, et rebisin puruks kulissid. Lõppklassis olles andsin klaveritunde ja selle raha eest õppisin laulu hr. Ruiga juures. Ent rohkem kui tundides seda võisin, harjutasin kodus, eriti palju hõiskasin maal — Vasalemmas. Hiljem täiendusin itaallase del Abbati juures, kus olen saanud hea kooli. Ütleb, et mul on

Milvy Said.

koloratuur-sopraan, mille suunas peaksin töötama edasi.

Kuid kogu aeg mind kiskusid võrratumad jõud lava poole. Jälgisin pea igat etendust. Kuna raha oli vähe, istusin ikka teisel rõdul — endamisi nurgas.

Esimene debüüt suurel laval oli ühe Rahvateatri tegelase soovitusel — Rahvateatris. Käisin seal salaja, sest vanemad ei lubanud. Tegin kaasa kaks operetti. Hiljem sain kodus rünga peapesu. See oli 1927. aastal.

Kuu aega hiljem esitati mulle ettepanek, kas ma ei läheks Viljandi „Ugalasse”, kus vaja opereti peajõudu. Ütlesin — ei, sest ei usaldanud enda võimeid. Lõppeks hr. Lemberg tuli mind ise ülekuulama. Leppisime viimaks kokku. Esimesed esingud olid, nagu tundsin, saamatud, kuid kriitika hoidis mind. Jäin teisekski aastaks ja siis mängisime juba „Traviatat”.

Peale jõutu aga tuli juhatusega konflikt. See oli keeruline asi.”

Mily Laid kõneleb üksikasjust väga tagasihoidlikult, kuid mulle tundub, et seal on koheldud näitlejannat ebauusalt. Ta töövaeva on tasutud ebakorrektselt.

„Samal ajal kui publik näitas üles suurimat austust, oli juhatuse varjus ega ilmunud lahkumisetenduselegi. Publik aga õnnitles mind suure kingitusega, mis tõi mulle pisarad silmi.”

Siis tuli kutse R. Kullilt „Estooniasse”. Pakuti nimiosa „Silvas”. Ütlesin ära — ei julgenud ja olin väsinud. Ent korduvatele kutsetele läksin siiski. Viljandisse tagasi minnes võtsin kogemata kaasa mustlanna käeraha. Nende puhul tähendas pr. Tamm, et tuleval aastal kindlasti mängin „Estoonias”. Ei uskunud seda emustust. Kuid rahasid tagasi viies kirjutas „Estoonia” juhatuse mulle koostöö võimalusist sügisel.

Ja nii on emustus saanud tõeks.

„Estoonias” koheldakse mind sõbra-

likult — kui oma inimest. Ja too lava on mulle armas.

Mäletan, et esmakordse „Silva” 1. vaatuses olin ärritatud, kuid pime usk õnnestumisse päästis mu.”

*

Mälestades möödunud hetki ta langeb suuril silmil unistuslikesse mõtisklusesse.

„Tahaksin veel palju õppida juure, kuid ei saa nii kergesti — majanduslikud põhjused seovad. Sooviksin minna väljamaale — jälgida ja ise mängida kaasa, et omada kogemusi ja end arendada täiuslikuks.

Üks imelik paik see lava. Kumagi ei saa jääda peatuma...”

Ja mulle veendumult silmi vaadates rõhutab: „Ei tohigi kumagi jääda peatuma...”

„Ent saatuse juhib — ei tea, mis mu’st saab kevadel...”

„Siiski — tänu saatusele, kõik on edenemud enesest, ma ei ole otsinud enesele reklaami ega poolehoitu...”

*

Lõppeks kallutan jutu diskreetselt. Küsin järsku

kui palju on tehtud armuavaldisi?

„Palju,” kostab ta vallatumalt. „Kirju saan rohkesti. Mõni kiri huvitab, enamiku heidan kohe minema. On vähekesi haavav, et keegi ei kirjuta alla oma nime — kõik kirjad on anonüümsed.

Üks härra palus kord mu pilti, olin naiivne ja saatsin. Ent pärast see mees oli väga häbematu. Sest peale ei anna pilti enam kellelegi.”

„Kurameerida ei ole praegu aega. — Abieluda ei mõtlegi nii pea, kardan, et murran kunsti armastades truudust.”

*

Lavasuudlus ei olevat mingi naudting. (Palub sellest mitte kirjutada — haavavat partnereid.)

Meie iludusvõistluse puhul

tähendab tõsiselt: „Ilusate naiste pilti avaldada — on väga sümpaatne nähe. Iga riik ja rahvas peaks olema uhke, et omab niipalju ilusaid naisi. Eesti naised on väga ilusad — tunnustavad väljamaalased.

Ja naistele endile nende iludusvõist-

lus on suur kompliment. Moraalselt aga, arvan ma, tähendab ilusate naiste piltide avaldamine meeldivat lugupidamis-avaldust naise ja naise ilu vastu. Loodan, et saavutate väärilised tulemused” — lõpetab meie lavalemmik sädelevalt.

14. II. 30.

Mäss Parnassil.

Suurim sugupõlvede võitluse algus meie kirjanduses.

Kauemat aega kõndis ringi rahuingel Parnassil, käes palmioks, suudeldes vanurite, keskurite ja noorurite otsi. Ja rahu valitseski kirjanikkude vahel ning keskurid tegid „Loomingut”, jaotades omavahel suuri avansse; vanurid keskuritega jaotasid omavahel kultuurkapitali summad. Kes nooruritest rääskama pistis, sellele visati siis oma 15—25 000 senti näkku või kukru — vaikinise eest. Sest olgu mis on: vanur on ikkagi vanur. Pilt juba kooliraamatus ja puha. Elulugu ja teoste loetelu „Biograafilises leksikonis”. Avalik hää! kõikjal loomulikult meistrite poolt. Ja noored visisid ning susisid omavahel — eut turja tõsta ei julgenud. Kirjanduslikus loomingu samal ajal — valitses aga keskäegne ilmetus: nokitseti luuletisi ja novelle avansi kätteks.

Ja ikka käis ringi rahuingel August Alle täiskuine muhelev ilme näol, ning sosistas kõrvu meelitusi riigipalga peal loomingu keskureile, ning manitses alandnust argadele nooruritele.

Kuid ometigi! Parnassil sõjajumal Mars ajas enese sirgu ja laskus alla Tartu „Verneri” kohvikus. Ta kõdistas kõrvatagant ühte ja teist nooremat kirjanikku. Ta tuletas meele, kuidas keskurid noorureid kõige ropumal kombel on sõimanud, nende käsikirju „Loomingu” paberikorvi loopinud, neid kirjanikkude liitu pole võtnud vastu

— kuhu samal ajal koondunud Hindreid ja teisi, kes pole ridagi teinud ilukirjandust. Samal ajal noorurid saadavad välja romaani romaani järele.

Ja siis puhus Mars sõjasarve Tallinna poole. — Ta hüüde võttis vastu A. Kivikas. Tartus asusid noorema generatsiooni etteotsa löögivalmis luuletaja Johannes Schüts ja arvustai O. Urgart. August Jakobson ajas kohale tuhkur hobusel Vaeste Patuste alevist. Hiir ja Jürna olid üle saanud endi argusest. „Veljesto” Dünamiserühm rivistus samuti lahingulipu alla — doktorite Loo-ritsa, Mägiste ja mag. Anniga eesotsas.

Ja siis saadeti maailma kirjanduslik tulimõök: „Orbiit”.

Tõtt öelda, selle esimene number oli kaunis kehavõitu. Veel ei juletud ei tungida peale ega end kaitsta. Ja piinlik oli juba sõjatule ootajail: lootsid, et nüüd ometi tuleb midagi — tuli vaid segast-ilmetut filosoferimist „mis peaks olema me kirjandus” jne. — ja muidugi nende poolt, kes ise ei tee ridagi kirjandust.

Kuid siis saabus teine number. Ent see lõi kõik senised vahekorrad segi.

Prof. Suits, lubanud varem „Orbiiti” kaastööd, keeldus sellest. Samuti tegi P. Tuglas. „Noor-Besti” võidukäigust alates seni pole juletud neid puudutada üldse. Ja nüüd lööb kokku mingisugune noorurite bande Kivika, Schütsi, Urgartiga eesotsas — ja olge lahke!

panevad nendegi viimaseaja toodangu anejalgadesse.

Saabur kirjanduslik skandaal ja sissisõda, mida peetakse esialgu kitsamas ulatuses. Kuid ei ole võimatu, et see kandub pea laiemas ulatuses avalikkusele.

Näiteks viimasel ajal H. Visnapuud tekkis juba veendunud sisetunne, et ega tema kõrval teist kroonitumat luuletajat meil polegi. Kuid Schüts sai hakkama isegi sellise kurioosumiga, et „Loomingus” asus näitama, kuidas juba tema mõjutanud oma luudes Visnapuud!

A. Gailit esialgu ei anna enesest elumärki. Teda on ülistatud viimaseaja meie suurima prosaistina. Tunduks, et sealt allalibisemine juba möödapääsematu, või lähema mineviku küsimus.

„Orbiit” enne kõike asus „Noor-Eestiliste” koduküijate vastu. See rühm, realistlik — asus nõudma, et kirjandus nimelt tunduvalt pahempoolne, stiililt püsigu kaasaegse elu kujutajana.

Loomulikult leidis „Noor-Eesti” kutsumatuid kaitsjaid. Üks sääraseid oli O. Kurmiste „Rahva Sõnas”. Kuid selle „Orbiidi” mahalöömine osutus ta enese kui arvustaja anejalgadesse asetamisega A. Kivika poolt.

Juba asjalikumalt ja vaimukamalt-paikapidavamalt tegi väärtuslikke märkmeid „Orbiidi” vastu G. Suits „Olionis”.

Näeme siis, kuidas rahuingel on ära ehmatatud ja minema kohutatud meie Parnassilt.

Selgitatakse vahekordi. Otsitakse sõpru ja märgitakse ära vaenlasi. Prof. G. Suitski, kes viimasel ajal elas metsikuna, on asunud organiseeruma — astudes EÜS'i, nagu vastukaaluks „Orbiidi” rühma „Veljesto” hõngule.

Loomulikult on vaid alles sõja algus. Kunas ja kuidas üks pooltest kapitul-

leerul, on tuleviku küsimus. Kas nooremad ühenduse seega ka Kirjanikkude Liidus oma kätte haaravad juhtiva osa — selgub peagi. Kuid kurjad keeled käivad ringi, et nad sellasest kohustusest ei keelduks. Ja kuidas vanurid käes hoidma asuvad endi elulisi positsioone, kas viimase võimaluseni noormate vastuvõtmata jätmiste kaudu nagu seni — või saabub siin äkki ootamatusi? — elame, näeme.

On aga juba generatsioonide vahetored sellaselt terav, et esialgu rahulik lahendus tundub võimatuks.

Isegi August Alle, kes pikki aastaid enam pole kirjutanud ühtki rida — on uuesti hakanud luuletama! Näeme siis, tulu sõjast on. Et nooremad samal ajal kõik teevad, et endid ka loominguuga panna maksma, on endast-mõistetav.

Igivanad troonid värisevad. Endisi ebajumalaid kõrvaldatakse. Vanad kummiirid on kaotanud endi võluvuse.

Uus aeg ja uus põlv on pealetungil. Kas nende tee viib neid üle surmukehade ja jalge alla pillatud troonide ning vanade altarite?

Kõik oleneb loomulikult pealetungijate sisemisest jõust ja vaimsest suurusest. Meie kirjanduslik eelmine põlv pole pärandanud eriväärtusi. Selle artistlik poseerimine ja vigurdav-nilbevõitu „siurutsemine” on vaid kirjanduskultuurilik vaht, mida kerge puhuda õhku lõhki. Ent tavalisti võitlus ebausu ja ebajumalate vastu on raskem kui õigete väärtuste korral.

Ootame huviga, milliseid tagajärgi alanud seni nägematu generatsioonide võitlus toodab.

Kõrval Vanur-Noor.

Kirjanduse-kunsti-teatri ja muude kaunite aarete arvustai.

Iludusvõistlus vanasti ja nüüd.

Iludusvõistlus pole kaugeltki ainult tänapäeva nähe ega paljas moodne sportlik sensatsioon. Juba klassilise ilukultuuri valitsusajal võisteldi ilusaima naise nimele. Tol ajal oli naiseilu algmõõduks Veenus. Meie piltidel ülal: mööduvõtt Veenuse järgi ja — all: kuidas see toimub nüüd.

Moodsa naise minevik ja tänapäev.

Mehestumine ja liialdatud naiselikkus, need on mõlemad äärmused, millede vahel kõiguvad moodsa naise püüded. Ühelt poolt iseseisvus õiguslikus, seltskondlikus ja kutselises suhtes, et võistelda mehega äärmise võimaluseni, teisest küljest igavesti naiselikkude omaduste rafineerituim esiletõstmine, et sellega võita meest. Tekkib vaid küsimus, mil algasid need mõlemad naise võitlusmeetodid, kui kaua aega tagasi peame otsima mõlemil juhul moodsa naise eelkäijaid.

Mäletan veel päris selgesti: See oli paar aastat pärast sõda, siis oli kord tänaval pööraselt suur kogumine. Sadanded inimesed kogusid ühe auto ümber. Mõni Maharadshavist, mõtlesin ma seekord. Kuid ei, see oli esimene naine autotüüril. Ja millise rahu ning kindlusega juhivad tänapäeva naised oma sõidukeid läbi tänavate! Kui 30 aasta eest esimesed pükstes naised jalgratastel läbi linna sõitsid, oli see sensatsioon, ja mitte ainult mehed ei pööranud ümber, et neile järele vaadata. Oli ennekuulmatu nähe, kui naised esikord autobusi katusele ronisid. Esialgu need olid kindlasti „ebavoruslikud“ naised, kes seda tegid.

Tänapäev võtavad paljud äärmise rahu ja ükskõiksusega kohvikus puudritoosi ja huultepulga käsitaskust ja teostavad vajalikku iludusravi. Seepeale suitsetavad paar sigaretti, nagu oleksid nad juba Eevast saati sellega harjunud. Ja sellestki ei ole palju tagasi, kui naised üksi üldse kohviku uksest sisse ei tohtinud astuda, vähemalt mitte korralikud naised! Nad oleks päris viisakate, kuid kategoorsete sõnadega välja saadetud.

Enamik meist on naisspordi ja

naise elukutsete kiiret arengut võinud jälgida ühes kõigi sensatsioonidega, mis nad enesega kaasa toonud: esimene naisarst, õigusteadlane, pastor. Nagu ookeanilendureid imetleti neid omal ajal ja kõik ajalehed ning ajakirjad kirjutasid neist. Perekonnas ja seltskonnas olid nad tundide kaupa vaieelusobjektiks. Naersime tookord nende üle, sest nad tundusid liig koomilistena. Ent kuidas naerame alles nüüd! Ei ole midagi lõbusamat, kui lehitseda vanu fotoalbumeid, mis kujutavad esimesi sportlannasid pikkades kuubedes, esimesi naissuusatajaid, esimesi naisüliõpilasi, mäeronijaid laiades pükstes jne. Tänapäev näivad nad meile naljakad ebasobiva kostüümi ja ülesvõtte poosi tõttu, millises neid kujutatud suusatamisel, mäeronimisel või studeerimisel.

Alles sest saati, kui see kõik on muutunud endastmõistetavaks, sest saati kui on kadunud igasugu poseerimine sealjuures, on kadunud ka koomilikkus. Kuid sellegipärast ei tarvitse see sündida kaugeltki mitte koketeerimiseta. Esialgu kujutati ette emantsipatsiooni vaid mehestumisenä. Areng on aga tõestanud, et naised ja tütarlapsed on tänapäev naiselikumad kui kunagi varem. Isegi sarnaseisse asjusse, mis nad meestelt on üle võtnud, nagu suitsetamine, monokli kandmine ja sport, on nad mõistnud põimida graatsiat ja elegantsust. Kui naised suitsetavad, teevad nad seda mitmel viisil, nagu seda sageli võime jälgida nende juures, nende suitsetamine erineb tunduvalt meeste omast.

Kas ei ole olnud juba ammu prohveteid, kes on aimanud ette praegusaja naist? Daumier, Gavarni, ja teised suured karikaturistid, kes tu-

handeis ajakirjades ja raamatute illustatsioonides pilkasid oma kaas-aegseid, on paljus asjus käesoleva aja tüüpi kujutanud. Vahe on ainult selles, et nad seekord üksikuid erandeid pilkasid, kes tänapäev on üldiseks eeskujuks. See ei tähenda midagi, et nad ka mõnikord eksivad, kujutades naist univormis ja relvades vahipostil, ümbritsetud lapsekarjast? Või annab aeg neile selleski õiguse?

Paljudki asjad, mida peame tänapäev moodsaiks, ei olegi tegelikult uusima aja saavutus. Nii kaugele kui küünib inimmälestus, on naised alati käinud viimase moe järgi, ja saja aja eest vaheldus mood samuti kaks korda aastas ja ta erines oma eelkäijaist samuti kui praegu. Kui naine vihmasel ilmaga tõstis seeliku veidi kõrgemale, või kui ta seltskonnas naeris veidi valjumalt, kui oli lubatud hästi kasvatatud tütarlapsel, kui ta jutles nii nagu talle meeldis, või kui ta istudes tõstis ühe jala teise põlve peale, siis leiti, et ta on liig vaba. Kuid vaba olla on alati olnud ühepalju ja ühevõrra vähe lubatud, mis puutub sellesse, et äratada tähelepanu, ja millal ei ole seda tahetud teha!

Sama kindel on, et naised end peaaegu alati on värvinud. Alates egiptlastest, renessanssaja naistest, Prantsusmaa kuningate favoriitidest kuni käesoleva ajani. Et seda ka ürgrahvad teevad, siis ei saa seda nimetada ülikultuuriks, see on pigemini tingitud naiselikust uhkusest üldse näida teistsugusena, kui tõeliselt ollakse. Kahtlemata on naise esimesed mehestumise katsed tekkinud soovist olla erinev teistest.

Seega näib tõenäoline olevat, et kõik on tegelikult olnud juba kord varem. —

Isegi paari aasta eest leitud „Weekend” on konversatsioonleksikoni vanemais väljaandis tuntud. Kas pidasid end tol ajal tüdrukud vähem vabamalt ülal ja kas veeres jutulõng tookord teistes roobastes? Vähe asju kõneleb selle oletuse poolt.

Ühes punktis on naised siiski saavutanud eriliselt palju: see on, mis puutub suursaavutusse! Mitte niipalju vaimlisel alal, kui osavusega seotud võimeis ja spordis. Ka kõigis neis asjus, mis on rippuvad temperamendist. Ei ole leida ühtki võrdlust vanemal ajal moodsale sportfotole, mis kujutab naist sihi eel moonutatud näojoontega ja äärmiselt pingutatuna.

Näib aga, et meie ei ole veel tänapäevgi arengu tipul! Milline on naine kümne ja milline veel saja aasta pärast? Praegu pakuks veel sensatsioon, kui naised vastandiks moes olevatele pikkadele õhtukleitidele tõmbaksid selga terveks päevaks mehe riided. Võib olla tahaksid nad siis ka kõik raske töö ära teha ja meie mehed peaksime laisklema, ehk jälle meil oleks lubatud keeta, lapsi hoida, enda eest hoolitseda, jalutama sõita, teeõhtuid korraldada ja romaane lugeda. Liikumisrikkamate tänavate nurgal seisaksid „naispolitseinikud”, et juhtida liikumist. Kui algeliselt kujutleme seda kõike! Võib olla on meie lastel juhus meie lihtsa kujutlusvõime üle naerda. Võib olla on aga kõik saja aasta pärast samasugune kui praegu...

F. Hardteck.

Võistlus maailma ilusaima naise nimele 1930. a.

Brasiilia ajakiri „Öö” võistluse eesotsas.

Miss Euroopa 1930.

Kreeklanna
Alice Diplaraku.

1930. a. näeb suurimat iludusvõistlust, mis kunagi korraldatud maailmas. Kui see võistlus tõesti teostub Ameerikas, siis võtab sellest osa ka Lõuna-Ameerika, mitte ainult põhjapoolne osa. Võimas Brasiilia ajakiri A Noite (Öö) on lahkesti anetanud kuus miljoni franki selleks, et võistlusest saaksid osa võtma sõita kahekümneviie Euroopa rahvuse ilusaimad tüdrukud ja kahekümne riigi esindajad Ameerikast. Brasiilia ajakiri tegutseb väga laialt: tema üksi annab kaheteist tuhande dollari suuruse preemia, millele Rio linn omalt poolt juure lisab kakskümmend tuhat dollarit. Brasiilia, nagu teisedki ühendriigid, võtab võistlusest osa ainult ühe esindaja kaudu, samal alusel kui teised rahvused. Ja jury saab olema segatud: pool-euroopalik, pool-ameerikalik. Seda üheõiguslusprintsipi ei ole arvesse võetud eelvõistluseil ühendriikide

väiksemis linnades. Arvestades selle kaheksanda võluva üleilmilise imeteoga, mõtled tahtmata, kui palju toob see moodne reis võistlusele enesega unistusi kaasa. Brasiilia komitee Euroopas kutsus läinud aastal elu organisatsiooni (Le Journal ühenduses L' Intransigeant'iga), kes oli valmis kutsuma Pariisi võistlema miss Euroopa nimele kakskümmend Euroopa pealinna, kus pärast tugevat võistlust pääsis võidule miss Ungari. Kuid iluduskuninganna elu on peaaegu sama tüürike, kui lillel. See miss Euroopa 1929. a. otsustas abielluda oma kodumaa rikkaima kaubandusprintsiga. Miss Poola 1929 abiellus diplomaadiga. Miss Taani 1929 ühe spordiilma silmapaistvama tegelasega. Iludusvõistlused lõpevad nagu muinasjutud kõik abiellumisega.

Neil päevil korraldati miss 1930 valimine kahekümne Euroopa pea-

linna poolt. Iludused ilmusid Pariisi operi ballile, mis korraldati ajalehe *Journali* teatrisaalis. Jury koosnes rahvusvahelisist kunstnikest, keda valis iga maa omaette, puudus Portugal. Miss Euroopaks 1930 valiti miss Kreekamaa (prl. Alice Diplaraku), kes ühes oma ühek-

sateistkümne kaaslasega peab võistlema veel Rios septembrikuul üleilmise jury ees õdedega Ameerika vabariikidest, arvestamata mõne valge roosiga, keda saadab võistlusele Aasia ja Aafrika, nagu miss Süüria, miss Egiptus jne.

Ilus ja tark.

Daam. Sõber.

Väikeses lugemistoas sõbra korteris, õhtupoolikul.

Sõber — mees neljakümnetes aastates, istub mugavas lamamistoolis, raamat käes. See on kehakas kõide, mida talle eriliselt soovitatud.

Daam ilmub äkki uksele. Ilus, ilmadaam, väga määramatuse vanaduses, tähendab noor — välimuselt. Sobib hästi mehega.

Daam: „Tere, armas sõber.”

Sõber (vaatab üles raamatult, tõuseb üllatunult, nähtavasti ei rõõmusta külastamise üle. Kummardub vormiliselt):

„Tere, armuline.”

Daam: „Oled õigusega üllatatud, nähes mind enda juures. Lubasid mulle sõpruse, ei näita end enam päevi, tänaval puikled kõrvale minu eest, teed näo, nagu oleksid hammustanud haput õuna. See hapu õun olen muidugi mina, ainult, et pidasin end senini magusaks — sinu loaga. Eksimine on inimlik. Aga kes meist siis eksis: sina, või mina?”

Sõber: „Mina”.

Daam: „Ah, lubad, et võtan istet, sest — naist huvitab ju see, mis äkki avas silmad tema paremal sõbral. Seda ma ju tohin saada teada? Mühamed ei tulnud mäe juure, nii siis... Muu seas — mägi ei ole vulkaan, vaid väike küngas, sul ei ole karta midagi.”

Sõber: „See on õigus, mul ei ole enam karta midagi.”

Daam (naeratab): „Oo, jumal! Peab olema juhtunud midagi hirmsat! Kõnele, kurjakuulutaja!”

Sõber (teeb mõned sammud toas, istub siis toolile, avatud raamat põlivil, aeg-ajalt vaadates sisse, hoidub vaatamast daamile): „Olin kolme päeva eest teie juures!”

Daam: „Nelja päeva eest.”

Sõber: „Nii siis, nelja eest, see on lõpuks ükskõik.”

Daam: „Mulle mitte. Olen päevi uudishimulik. Tead sa, mida see tähendab?”

Sõber: „Ei tohiks olla uudishimulik. Tol korral sind ei olnud kodus, mulle öeldi aga, et iga silmapilk pead tulema.”

Daam: „Armukadedus? Olin oma modistini juures.”

Sõber: „Kus olid, ei puutu asjasse. Ootasin. Ühe viivu. Võis olla tubli pool tundi. Oodata, istuda tegevusetu nelja seinu vahel ja silmitseda oma viike pükstel — võib tulla igasuguseid mõtteid. Ja et ma ei ole üsna võõras teie juures, jalutasin läbi tubade. (Teravalt). Kuni sinu buduaarini!

Daam: „Ah nii, ülesvõtted! Mälestused, midagi enam, ja — ei oleks uskunud, et sa end sarnastest asjadest . . .”

Sõber: „Need olid hoopis teisi asju. Minevik ei hirmuta mind. Aga olevik, see ei lase end salata, ka siis, kui see (kähistades) — vale on!”

Daam: „Mina... Mina... Sa kannatad arvatavasti hallutsinatsioonide all, kujutad ette endale midagi. Sa ei võinud ju näha, mida sugugi olemas ei ole. Ei ole ju kedagi — peale sinu.”

Sõber (valjusti ja ruttu): „Nägin sinu tualettlauda. Nägin 20 roosi, tuubi ja pudelit. Oo, imetelin, jumaldas, armastasin sinu ilu — see oli ebajumala kummardamine. Oled eksitanud mind oma palede õitsva kumaga, oled petnud mind oma huulte hõõguva punaga, oma silmade kuumas sügavusega, oma ripsmetega, oma kulmudega — olen teinud end naeruväärseks, haha, nii naeruväärseks! Igalpool ja alati kiitsin sinu ilu, ei sallinud ühtki võrdlust sinuga — ja kõik see, mida jumaldas, on Pariisist.”

Daam: „Võib ju olla ka Tallinnast, sest ollakse siingi nii kaugel.”

Sõber (kes karanud püsti ja käinud erutatult edasi-tagasi, daami poole): „Mis... kuidas, sa — sa ei häbene sugugi?”

Daam (naerdes): „Aga, armas sõber, kuhu sa tormad! Millisele süüle sa siis sattusid? Vaatasid kuliside taha ning arvad teadvat minu ilu saladusi. Siiski mitte, armas sõber. Ehk peaksin pidama sind korraga läägeks, piiratud mõistusega inimeseks?” —

Sõber: „Andesta, kuid selleks peaks sul ju olema põhjus!”

Daam: „Vaatame, armas sõber, kas ehk ka mitte mina ei ole pettu-

nud sinus. Olen pidanud sind nimelt väga targaks, vaimukaks ja otsustamisvõimeliseks meheks. Olen imetlenud sinu paljuid kindlaid otsuseid, sinu arenenud väljendusviisi, sinu täiuslikku individualiteeti, ühe sõnaga: sind, kui soovid: armastanud. Kuid nüüd, astudes siia sisse, näen kaste, kappe ja seinu täis raamatuid, näen sinu käes raamatu, tean korraga, kust oled ammutanud oma hariduse, oma teadmised, mis ometi alles sinu intelligentliga koos moodustavad sinu isiku, eks ju? Kas ma ei peaks lööma kokku käed ja hüüdma: Ei, säärane lugu! Seal loeb inimene raamatuid, ja ma mõtlesin, ta on ise nii tark! Järjelikult — peaksin sinu heal eeskujul otsustama — järjelikult ta on mind kogu aeg petnud, sest ta on õieti — pururumal. Kas ei oleks see lollus? Kui kaua juba ei oleks sa igav minule ja oma sõpradele ja tuttavatele, kui sul ei oleks oma raamatukogu! Ja kui kaua juba ei oleks sulle — ei taha kõneleda sugugi tuttavatest, — minu ilu, mida sa, nagu ütled, veel mõne päeva eest armastasid, kui kaua ei oleks ta sulle näinud igavana ja kahvatu-na? Sa oled tark ja mina olen, no jah, mina olen ilus. Kuid meie mõlemad vajame oma raamatukogu, et end ravida, et mitte jääda maha ajast, millel ka igapäev on uus, hele hommik, jumal teab, kust. Minu oma on Pariisist. Praegusel korral.”

Sõber: „Mulle näib, sul on õigus: olen siiski rumal!” (Haarab tema käe, mida hoiab surutuna vastu huuli seni, kuni tunneb tema käsi-varre oma kaelal.)

F. H.

Elu lumistes kõrgustes.

Suusatajate elamusi.

Ta oli kena ja elurõõmus poiss ja võis olla umbes kakskümmend aastat vana. Ta torkas mulle silma vainustuse ja hoo tõttu, millega mängis jäähokeyde, samuti omade sammude iluga tantsu juures. Meie hotelli baaris tutvusin temaga lähemalt. Ja ma võtsin ta järgmisel hommikul kaasa ühele suusaretkele metsa.

Ta ei sõitnud halvasti ja ma ütlesin talle seda. Ja seal palus ta mind, veidi ise sealjuures punastades, kas ma ei võtaks teda kaasa mägedesse. Ta punastumine meeldis mulle; ja ma töötasin täita ta palvet.

Õieti tahtis ta juba ära reisida, sest „talihooaeg“ oli möödud. Nüüd jäi ta süiski ja tegi minuga mõned sõidud mägedesse. Need äratasid temas huvi vabama elu vastu. Ja see elu ning inimesed, milliseid ta sealjuures tundma õppis, said otsustavaks kogu ta tunnete ja mõtteilmale. Kui väga, seda taipasin alles palju hiljem, kui ta näitas mulle kirju, väga pikki kirju, milliseid oli kirjutanud suurlinna oma emale ja vennale, pärast meie ühiseid väljasõite ja onnis ööbimisi. Juba neist kajas läbi täiesti uus toon.

Kui kaunis ta näis ja oli — ja, kuus peaksin teda iseloomustama, hellitatud, suvel tennis mängiv ja talvel tantsiv rikka isa poeg? Ta olemus selgub vast kõige paremini seletusest Lugano kohta, mis ta andis ühele sõbraunale minu kuuldes: „Lugano? See on Šveits või Itaalia — ma ei mäleta enam. See on ka ükskõik. Igatahes näib ta itaaliapärasena; lebab rumalalt väänleva järve kaldal, ja midagi ei saa aru sellest, mis inimesed kõnelevad tänaval. Paremal seisab suur mägi, kust läheb tee otse üles ja pahemat kätt seisab teine mägi, selle otsa sõidetakse samuti sarnases viidakus kastis. Siis on veel seal kusagil

Moreote, kuhu pääseb mootorpaadiga, ja seal etendatakse mingit katoliku kannatuslugu või peetakse muid sellesarnaseid kärerikkaid pidustusi, ning teisel pool asub Como järv.

Terve see kupatus on võrdlemisi lõuna pool, iga aasta valmivad seal palmid ja novembris veel mängitakse tennis. Kõige parem on tantsida Palace'is või Cecil-Baaris — kuulus Asti vein ei meeldi mulle põrmugi, ta on vaid paremat sorti limonaad. Viinamarjad on sügisel pööraselt odavad, kuid nende juure ei tohi juua õlut, siis võib omal pööraselt kõhu ära rikkuda...”

Sarnane oli siis too poiss. Mitte halb — kuid...

Ja veidi kõrgusmägestiku- ja onnelu ei võinud talle kahju tuua; võimalik isegi, et nad temast mehe ja inimese võisid teha. Mis tal ees seisis, püüdsin talle osalt selgeks teha, kuid mu jutustised pörkasid sarnasele vajalikkude mõistete ja vaadete puundumisele, et ma teatud kahjurõõmuga ülejäänud osa jätsin karmi tõelikkuse selgitada. Ja see tegi siis ka omalt poolt kõik!

Need on aga osad ta kirjadest, mis ta kirjutas koju ja mis tõestavad, et ta oli kaunis hea vaatleja, kuid kõigi selle juures äärmiselt pealiskaudne inimene.

„...Mis mulle vast kõige rohkem neil sõitudel avaldas mõju, oli see uus elu, mis mulle avanes, mitte mäed ega kogu see sport. Teie naerata nii mõnegi asja üle, millest teile kirjutan, kõik muu leiata aga olevat lihtsalt mõistmatu ja isegi kole. Minuga oli lugu alguses samuti. Kuid inimene on arvatavasti suur harjumiseloome ja võtab juba mõne aja pärast antud olukorda täiesti endastmõistetavalt.

Juba esimeses mäeõnnis kohtasime hulga inimesi. Oli päev enne Ülestõusmise pühi ja paljud olid valinud sama

sihi, mis meie. Jõudes väikese, mägedele vahel, laviini lähedal, üksildusse kaduva maja juure, selgus, et ülal oli juba umbes tosin inimesi. Onni eluruum, mida tarvitatakse ka köögiks, oli peaaegu täis kiilutud, kõik enamasti „väikesed inimesed“, nagu meie neid armastame nimetada. Palju ilusaid päid nende seas — nii mõnigi julge nägu. Silmatorkav oli laikus, millisega meile kohta pakuti ja meid üldse teeniti. Õhk igatahes... lugesin kunagi õhust, mida võis mälestiseks tasku pista; nii oli ka see... silmatorkav oli ükskõiksus puhutuse vastu, vähemalt selle mõiste vastu, millisega meie oleme harjunud; kõik mõisted on ju teatavasti relatiivsed — ja mustus on ju õieti vaid materia ebapiisavatel kohtadel. Mind täitis see siiski vastikustundega. Kuid siin ülal ei ole supelusvanne, vaatamata sellele, et ei ole isegi vett, millega sarnast täita. Keegi ei mõtlegi sääraseile asjadele; ja mina harjusin sellega ka varsti — ning sellest hetkest peale ei tuntagi enam vajadust selle järgi.

Ainult siis, kui valad omale parajasti jääkülma vett pähe ja õlgadele, rohkem ka mitte! Siis tuleb vast lühikest aega valus mälestis valgest vannist kuumaga, millises supelussool ajab üles väikseid helmeid...

Ja siis: minu vaesed käed! Siin pidid pesema ja keetma, puud tegema, hundtooma ja sulatama (mis kõik sündis vastupidises järjekorras, kuid ma toon esijoones need toimingud, mis osutusid mulle raskemaks). Et seda aga kõik teevad ja sealjuures heas meeleolus on, seepärast hoidusin minagi näitamast, kui harjumata see mulle oli. Nii siis mu käed... neil on villid ja praod, nad on punasel ja paistetunud. Ja minu kunagi nii ilusasti hoolditsetud küüned, omavad mustad veerud, vähe on neist üldse järe! Männapuud, milliseid tarvitatakse tule tegemisel, jätavad kätele erilise kleepiva, musta tahmakorra, mis kuidagi ei taha ära minna; ja lõppeks, ära elmata nüüd, mu väike, armas

ema! võetakse taskumuga ja hakatakse sellega kraapima... ja, kes oleks mõelnud sarnast!

Söögiagajad on ka midagi erilist... Söögiagajadeks ei või õieti nimetadagi seda korratut lähiseegi söömist, süüakse selles järjekorras, millises valmib üks või teine toit. Ja suurätte muudugi pole olemas; igaühel pole isegi kahvli, nii palju kahvleid ei ole väikeses laualaekas, kus hoitakse omni söögiriistu. Seepärast peab olude tõttu isegi herneid vahelt noaga suhu ajama; ja minu arvates ei ole see kerge! Seda võib teha osavalt ja halvasti, see võib näida esteetilisena ja inetuna. Et seda teha „ei tohi“, nii ei sobi ütelda siin...

Veel raskem oli mul õppida seda, kuidas ainsa osava käeliigutusega saab suud käeseljaga puhtaks pühkida, kuma selle hiljem omakorda pühid püksitagumikku. Ja pean tunnustama, et ma olin alul päris kohmetu, kui üks juhtidest väikse sõrme küünela hambahaid uuristas, ja kui see ei annud tagajärgi, taskuoa võttis ja järgi aitas...

Mu sõber ja õpetaja selles mees ilmas tähendas aga — nagu ma usun, päris õieti: Võta kõike endastmõistetavalt, mu armas, see tee viib õnnele — vasturääkimine on valu tee. Head kombad sobivad teatud ümbrusse... Onn on onn ja hotell on hotell; mis sobib sinna, ei ole siin õigel kohal...

Ja, selles võib tal õigus olla. Ja ma loian ka, kui ta mind tutvustades, ütleb: „See on nüüd neiu Olga V.“ — siis ei sobi see põrmugi, et ma selle tüdruku kiitnud suudleksin, või vähemalt teeskleksin seda... Ei, see ei oleks lubatud. See oleks seltskondlike kommete rõhutamine, see oleks siin haavav. Samuti ei sobiks siinsed onnikombad söögisaali. See oleks sportliste vabaduste allakriipsutamine ja oleks samuti haavav seal.

Siin ülal ei ole tõesti raske teistega tutvust sobitada. Ühiseid kõneaineid ja ühiseid soove on ju küllalt. Ja ühel päeval kuulatasin ma parajasti päris

EESTI ILUSAMAID NAISI
ILUDUSVÕISTLUSEL 1930

„Lea”, Pärnust.

„Wiira”, Lihulast.

kütkestavat vestlust suusasõidu kohta Alpides, seal — seal võtab mu naaber täiesti muuseas pooleldi suitsetatud sigareti pahema kõrva tagant ja süütab ta põlema... suure mugavusega, armas Otto!, näiliselt mugavusega. Ütlen sulle omavahel midagi: kui mul mõne päeva pärast enam midagi, absoluutselt midagi ei olnud suitsetada, otsisin ühte vana poolikut sigaretti, millist olin näinud kusagil lebamasa — ja ma suitsetasin teda täie rahuga, mu armas, täie rahuga...

Need inimesed kõnelevad ka oma keelt. Ma ei mõtle sealjuures sportlikele väljendistele, ei, hoopis millegile muule. „Lingua franca“ks võiks teda nimetada; väljendisviis, selles on asi. Ja kes tahab näida lahke mehena, peab õppima kamba keelt, peab kõnelema nende keelt. Sa tahaksid võib olla soola (see on jämedais terades ja veidi märg ning täis punaseid roostejälgid, sest üks lambapea on asetanud ta plekktoosi), ja nüüd ütled sa: „Ah, kas oleksite nii lahke ja ulataksite mulle soola...“ See oleks päris vale ja seda ei mõistetakse, või vähemalt alles pärast pikka järelemõtlemist. Ütled sa aga: „Kus on siis jälle see neetud sool?“, siis oled kindel, et saad kohe soovitud aine.

Mees, kes mulle teda eile ulatas, oli endaga kaasa võtnud poole kana ja sõi teda hoolega kätega, et aga midagi ei läheks kaotsi. Lauud ta taldrikul ja selle kõrval näisid välja, nagu oleksid kassid neid neliteist päeva näerinud, nii puhtad ja paljad olid nad...

Omni on hästi chitatud. Kuid öösiti on väljas väga külm; ja kui puhub jääne tuul, tuleb ilmingimata üks puhang magadisruumi. Kuid olgu kui külm tahes — värske õhk on teatud põhjusil päris hea. Magasime vanadel ölekottidel, mis olnud asemeks nii mõnelegi väsinud mäeroniijale, ja õled nende sees olid vanad ja lehkasid niiskelt ja pehkinult; ka oli neil kõva magada. Esimese öö magasin sama palju

kui üldse mitte. Kui lõppes lobisemine, algas norskamine, kõhimine ja vähkremine. Ja kes ei ole harjunud veidi karmimate ja harimatute inimestega, sel on eriti raske. Tunnistan, et mõtlesin kahetsusega oma Biedermeiermagadistoale... ”

Nii kirjutatas poisid koju. Ja kui ta oleks vaid õppinud seda vana tõe, et vastandis on kõigi rõõmude allik, siis oleks tulemusi olnud küllalt. On igi-vana tõde, et loobumisteta ja vaevata elus puudub ka õige rõõm — ja ometi tead ka seda, et ei saa kunagi anda teisele midagi oma kogemustest, igaiüks peab ise õppima elukoolis. Mõnikord vaevaga õppima! Ja õnn sellele, kes vabatahtlikult loobub, kellele olud seda peale ei sunni.

Usun, et ta veel mõndagi väärtuslikku viis enesega alla orgu. Iga mõistlik mees tema seisukorras tunneb õige varsti, et teda ühendab mingi tugev side nende karmide inimestega mägestikus. Ta küsib eneselt: Mis on mul siis ühist nende mäeroniijatega, juhtidega ja pakikandjatega? Varem või hiljem ta leiab vastuse: Tugev ja mehine elutunne! Ühine elujaatamise tunne, mis tekitab sõpruse.

Külm, nälg ja väsimus, kõva ase, niiskus ja ebamugavus, sealjuures suur hirm maha jääda teistest, need on olulisemad elamused, millistest ei saa hoiduda mäeroniija.

Neid tundeid ja loobumisi pead jagama teistega, vabatahtlikult, tundes rõõmu sellest, et võid seda vaba elu kaasa elada. Ja sellest tekkib vaba, elurõõmus ja südamlik seltsimehelikkus „inimestega“ — sarnane kui võib tekkida vaid sõdurite ja merimeeste vahel. Säärast seltsimehelikkust ei leia tennisplatsil ega hippodroomil, kus ümber ringi on uudishimulikud inimhulgad.

Õpid hindama neid seltsimehi ja armastama. Need karmid kaaslased, kellele kirjutamine on raskem kui koolipoisile, ja kellele on tundmatu kõik ilumeie maakeral, mis on väljendatud

kunsti kaudu; kes aga elavad keset seda ilu; kellele ta ei ole „naudinguks”, vaid elutingimuseks, kes ei kõnele ilust, mida peaks kuldama kunst, kes aga vajavad seda ilu seesmise tungi tõttu. Kes on harimatud ja võib olla toored isegi oma väljendises, kelle maitsed ja vajadised on ühekülgsed, kes aga surevad peaaegu igatsusest, kui neilt võetakse nende kodumaa ja nende vaba ilu. Kõik nende tunded ja mõtted on ehtsad ning rikkumatud.

Nad töötasid ja löid püsivaid väärtusi, sest nende rahvus ja laad nõuab edasikestmist — need on mehed, kel on kõik ilusad ja mehised omadused, lap-

siku meelega sageli, vahest isegi naise-likult tundlikud, kuid seevastu paendumatult julged...

Nii mõnigi hellitatud poiss sai lumes ja mägedes mehiks ja seda tihti oma kaaslaste karmi seltsimehelikkuse kaudu. Ja esimesed sõbrad, kelle juhtimisel ta õppis tarvitama oma suuske ja ronima mägesid, need olid ja jäävad tervel eluajal ta armsamaiks sõpradeks, keda ei suuda kunagi unustada. Ja kuigi mõni neist hukkus või suri — nende vaim käib kaasas igal sõidul — kõneleb tuulekohinas mäeharjal ja ter- vitab iga taevavõlvil ujuva pilve kaudu.

Henry Hoek'i järgi.

Irene Merriam.

William Locke' romaan.

Teine peatükk.

Merriamid elasid mugavas erak- majas Senningtonis, mis on ilusa- maid ja lähedamaid Londoni eeslin- nu. Umbes aasta tagasi nad said Guy Colemani nii kaugele, et see loo- bus oma pimedast korterist Temple'is ja kolis üle uude majja, mis ilutses High Street'i nurgal, Senningtonis. Irene, naisele omase praktilikkusega, valis tema jaoks väikese mugava korteri neljandal korral. Guy ei pool- danud valikut ja üüris toreda korteri alumisel korral, millise möbleeris valituima maitsekusega. Kui Irene talle seda ette heitis, naeris ta, lüües muretuult käega.

Guy oli tagavaraks onu Geoffrey Coleman Brantfield Park'ist, kelle pärandusele ta pani suuri lootusi. Irene luges talle manitsusi nende lootuste puhul.

— Teie onu võib abielluda ja tal saab olema oma perekond, — ütles ta.

Guy laksutas sõrmi.

— See oleks alatus onu poolt.

Geoffrey Coleman oli alati korrektne inimene. Iga õhtul ta riietub oma üksildasiks lõunaiks vaid oma valit- seja pärast. Ta abiellumine paneks kihama kogu ümbruskonna. See aval- daks samasugust mõju, kui lõhkev pomm kihelkonna kirikus.

Irene kehtas õlgu. Ta ei olnud asjata elanud kakskümmend kuus aastat maailmas. Poolteist aasta pärast täitusid ta ennustised. Geoff- rey Coleman osutus võimsaks naima noort leske. Ja peagi saabus ka tea- de sellest, et nad ootavad pärijat. Ja Guy lootused osutusid asjatuiks. Irene tundis temaga kaasa, tegi te- maga celarveid, kuidas vähendada väljaminekuid. Guy kuulatas teda vaimustusega — Irenel oli eriline keiserlik viis kõneleda võimatuist asjust, nagu täiesti harilikest — Guy vaikides ühines ta kavatsustega, kuid hiljem lahkudes, vandus ennast.

Tol õhtul, lahkudes Merriamite juurest, ta sammus mööda tänavat nukrutsevas meeolus ja söimas en-

nast. Märtsikuu tuul ajas taeva pilve ja maikuu vihm niisutas ta nägu, see sundis teda üles tõstma krae ja minema kiiremini. Ta vehkis pahaselt kepiga, kuid see pahameel ei kuulunud ilmale. Kui oleks võimalik muuta minevikku — kui Irene oleks armunud tookord temasse, mitte Gerardi! Ta oleks osanud siis ohjeldada ennast ja ei oleks kõikunud siia-sinna. Miks kõnnib ta praegu seda teed? Kas ei oleks parem pöörduda tagasi, mööduda Merriamite majast ja minna koju kamina ning olematu töö juure. Ta ei saanud hoiduda kärsituse hüüdest, raputas end ja nimetas narriks. Tavaline muretu meeoleolu valdas teda uuesti. Ta puhkes naerma, oma õnneks ta omas huumori, mis lasi teda näha selle rumala maailma naeruväärset külge.

Ta hakkas mõtisklema oma asjust, sellest, kuidas tal eelmisel päeval õnnestus osavasti end välja kõneleda kohtus.

Edu rõõmustas teda seda rohkem, et ta aru sai, et selle põhjus pesitses Irenes eneses. Tal oli kõneandi — ta võis tõusta vaimustuseni, võis kuumalt veenda, võis üllatada sarkasmiga. Tänu oma kõneannile, ta erines otsekohe teistest ja saavutas kuulsuse. Oma temperamendi tõttu saavutas ta noore inimesena, kes on sunnitud elus läbi lööma, palju rohkem, kui paljud ta ülemusist oma püsivusega ja töökusega. Veendudes selles, ta tundis tänu oma temperamendi vastu ja andestas alandlikult need rohked tähtsusetud vembud, mis see oli mänginud talle. Nii oli ta juba pooleldi leppinud enesega, kui veerand tundi hiljem avas suure pargi aiavärava. Ta läks mööda alleed, helistas, ta võeti vastu ja juhutati läbi toredasti sisseseatud saalide mööda laia treppi võõrastetuppa.

— Mister Coleman, miss.

Teener lahkus, sulgedes ukse.

Madalast tugitoolist kamina juures tõsisis tütarlaps ja tuli kärmete sammudega talle vastu.

— Ah, küll tulete hilja! Teie ei saanud tulla varem, kõnelesite mulle. Kuid õhtu näis mulle nii pikana teid oodates.

— Lahkusin, nii ruttu kui sain. Olin lubanud juba varem minna kusagile. Kui oleksin saanud teie tähekesse eila, mitte täna hommikul. . .

— Kuid ma alles eila õhtul sain teada, et isa sõidab linna. See oli nii soodus juhus omada teid täiesti üksi. Olen nii rõõmus, et tulite. Tegite hästi.

— Muidugi, — ütles Guy kerge irooniaga, kummardudes.

— Mõistate, millise kärsitusega ootasin tänast õhtul.

— Ei usu teid, kui kõnelete sarnasel toonil, — ütles tüdruk, uuesti istudes.

Tal oli kõlav madal hääli ja ta kõneles kuidagi laisalt, teades, et see toon avaldas muljet noorele mehele. Nii see oligi, Guy, vihastudes, tunnustas selle hääle veetlevust, istudes alles Irene söögitoas; tunnustas tüdruku habrast ilu, mis esimesest hetkest oli mõjunud ta meeltele.

— Olete võlur, Minna, — ütles ta, nautides teda.

Ja veendudes, et kõneleb alatusi, ta muigas irooniliselt. Kuid kompliment meeldis tüdrukule.

— Pidin terve nädala ootama seda komplimenti.

— Miks siis, sest me nägime üksteist alles kahe päeva eest.

— No, ja mis siis!

— Pidasin ma end halvasti ülal, õelge?

— Ei, kuid kohtlesite mind kui markide müüjannat leti taga.

— Andestage mulle. Kuid me kohtasime ju tänaval!

EESTI ILUSAMAID NAISI
ILUDUSVÕISTLUSEL 1930

„Mi”, Tallinnast.

„Tessa”, Tallinnast.

A. Jurichi foto.

— Teie kartsite vist, et meid nähakse koos.

— Minna! — hüüdis ta, minnes otsekohe tõsiseks.

Tüdruk naeris tasa.

— Lootsin, et mul õnnestub teid muuta otsekoheseks — teie läksite nii toredasti lõksu. Meeldib teile mu kleit? Tegin ta meeleldi sarnast värvi, sest kord meeldis teile midagi sarnast äriaknal.

Ta tõusis tugitoolist ja seisatas Guy ees. Ta oli vastuvaidlemata ilus. Tal oli soe lõunamaalase ilu. Ta päris selle ammu surnud emalt, — kes sattus Smürnast Londoni ja otsekohe Israel Hart'i õrnaisse sülelusisse, — päris emalt selle igatseva roidumuse, mis oli ta veetlevamaid jooni. Ta korratud näojooned ei tuletanud meele juuditõugu, ainult vaevalt märgatavad jooned, mis läksid silmade juurest põsenukkideni, need tema raassi igavesed tunnusemärgid, tõestasid ta päritolu. Ta kleidi pehme kangas ümbritses ta kuju, välja tuues ta saladust ja paenduvust. Kahvatukollane riietus toonitas ta näo heredaid värve.

Guy avaldas varjamata oma vaimustust. Tütarlaps punastas ja ta silmad löid hiilgama tänulikkusest. Vaadates end korraks peeglis, ta istus uuesti kohale.

Ta süda igatses Guy kiiduavaldisi ja nüüd tundis ta end rahuldatusena.

— Nüüd jutustage kõik, mis olete näinud ja teinud viimasel ajal, — ütles ta.

See oli kerge. Guy vastas, et ei olnud näinud midagi temast võluvamat, et sageli on joonistanud tema nägu ametlikele pabereile, et ilustada igavat tööd. Tal oli jäänud sarnane visand rahatasku. Ta andis selle tüdrukule, ja Minna, rõõmustades selle üle, külvas teda üle tänuavaldisiga. Ta puhkes naerma. Võrdles tüdruku

kõnelemist ööpiku lauluga. Vestlus katkes ja Minna kordas uuesti oma palvet. Ta alistus, jutustas talle viimaseid uudiseid, möönis oma luuletiste uuest kogust. Kirjutab ta kunagi poemi temale? Guy püüdis seletada talle oma teoste valjut stiili, neis polnud ei verd, ega liha. Võib olla, ta laulab ta kleidist, mis teeroosi värvi? Ja jutt pööris uuesti Minna kleidile.

— See on loodud, et meeldida mulle? — küsis Guy.

— Nii hea on omada kedagi, kellele tahaksid meeldida, — hüüdis tüdruk ootamatu elavusega.

Keda näen ma alati? Isa ja ta sõpru! Nad ei vaatagi minule, kui ma ei ole riietatud kui metsinimene, kulda, hõbedasse ja kalliskividesse. Siis on neil võimalus mind ümber arvata naeladesse, shillinguisse ja pennidesse.

Igav on riietuda vaid enese lõbuks. Elu on sama igav asi kui peatükk Koguja raamatust — ma ei usu, et teie tunnete midagi sarnast — teie — mehed.

— Tahaksin omada võimalust muuta teie elu vähem igavaks, — sõnas Guy lahkelt.

— Tahaksin, et teil oleks sarnane võimalus.

— Miks hoidute nii mistress Merriamist? Ta võiks palju teha teie heaks, kui teie vaid avaldaksite nõusolekut.

— Ma ei saa, — vastas Minna. — Ei tea isegi miks. Miks mõtlete temast nii palju?

— Sest et ta on parim naine, keda ma tunnen.

— Või lihtsalt sellepärast... — tüdruk peatus. — Ei, ma ei arva seda, — kuid...

— Mis kuid?...

— Teie ei suuda ära arvata? Tahaksin, et hindaksite mind veidi mu

enese pärast, aga mitte nii, nagu teie seda teete.

Ta kummardus ettepoole, ta üks käsi langes põlvelt alla, ja ta vaatas Guyle niiskete silmadega, milliste sügavuses põles naise kirgline armastus.

— Ei taha meeldida kellelegi teisele. Mulle on küllalt teist. Olete mulle — terve maailm.

Guy ootas seda. Minna habras ilu mähkis teda võrguna. Ta teadis, et jätkub ühest ettevaatamatust liigutisest, et äratada uinuvat vulkaani, ja kartis, et ühel meeletul silmapilgul ta teeb seda. Ta süda hakkas kiiremini lööma. Ta oli lihast ja verest, kuigi ta teoseist õhkus marmori külmust. Kuid tal õnnestus end valitseda. Ta sirutas käe ja võttis tüdruku sõrmed.

— Teie ei tohi nii minule vaadata. Ma ei ole halb inimene. Kuid teie sunnite mind kõnelema asju, milliseid hiljem mõlemad kahetseme.

— Mul ükskõik, — sosistas tüdruk. — öelge midagi.

Möödus minut. Ta oleks võinud süleleda tüdruku noort, värisevat keha. Suure tahtejõuga ta vabastas selle käe ja tõusis. Tüdruk taandus kokkunuult.

— Kuulake mind, Minna, enne kui kaotame mõlemad mõistuse. Milline lõpp ootab meid? Olete mõelnud sellele? Hüüdke appi oma mõistus kire asemel. Kõnelen teiega jämedalt. Tean seda. Iht selles on meie ainus pääsimine. Teie viskute kuristikku ja võite hukkuda. Tunnustate seda?

Ta seisis ja vaatas valjult tüdruku otsa, otsustades alistada ta tahet oma mõistlikuile vaadetele, pöörda ta tähelepanu tõsiseile tagajärgedele, püüdes leida väljapääsu tüdruku haavatud uhkusele. Viimase nägu kahvatus ja ta ütles väriseva häälega:

— Mõelge minule vaid natukene ometi.

Guy lõi käed kokku.

— Mõelda teile? Muidugi teen ma seda. Kas teie mõtlete, et oleksin tulnud siia täna õhtul, kui ma ei — ei oleks alatu?

— Miks olete nii halb?

— Sellepärast, et armastan teid teatud mõödul, kuid on vaid üks naine, keda armastan õige armastusega, ja see naine — ei ole teie. Vaid sellepärast. Meie jätkates, annaksite teie mulle kõik, kuid mina teile vaid osa oma südamest. See ei tohiks olla teile ootamata. Armastan teid sellepärast, et teie ilu erutab mind. On midagi hommikumaaalist teie lihtsuses. Kas olete mõelnud üksainus kordki, milline oleks selle kõige lõpp.

Kõik, mis oli temas õilist, kõneles selle kergemeelsuse vastu, millega ta võis vallutada oma tahtejõuetut ohvrit. Ta ootas, et tüdruku nõrk lõunamaalase natuur vihastub meelepahast — või ta valab pisaraid haavumusest ja ülekohtust. Ta tegutses karmilt. Kuid ta lootis ühel või teisel teel surmata armastust enese vastu. Ta ootas. Kuid juhtus midagi ootamatut. Tüdruk vaatas ta otsa silmadega, millede kindel otsus asendas eelmise nõrkuse, ja ütles oma sügava häälega: Pean palju kallimaks igasugu armastust teie poolt, kui tugevaimat armastust ühegilt teiselt.

Guy seisis mõnda aega vallutatuna ta tugevusest. Eksis ta tõesti tüdrukus?

— Teie tahate öelda, et armastate mind, vaatamata sellele, mis kõnelesin praegu?

— Ja, — vastas ta.

— Palun andestage mulle, — sõnas Guy.

Tekkis vaikus, mida katkestas vaid kullatud kella tiksumine kami-

nal. Suure võõrastetoa väline toredus, mis koosnes ilustatud mööblist Lui XV stiilis, veel rohkem kriipsutas alla tekkinud vaikust. Guy vaatas aegajalt Minnale ja ei sõandanud kõneleda. Minna oli täiesti muutunud. Raske oli temas ära tunda seda tüdrukut, kes tunni aja eest oli seisnud ta ees ja oodanud vaimustust oma ilusa riietuse üle. Ta nägu oli võtnud otsustava, isemeelse ilme. Naise saladuslikkus oli ära mõistetud nüüd.

Guy oli rusutud meeleolus.

— Tegin koleda vea, — ütles ta lõppeks.

— Arvasin, et kõnelen teiega karmilt. Mu kavatsus oli end õigustada teie ees. Tahaksin nüüd kuidagi tasandada oma ülalpidamist.

— Seda on kerge teha, — sosistas Minna.

— Õelge, kuidas?

— Paluge mu kätt.

— Naituda! Lõppeks saatus aetas otsekohe ta ette küsimuse, millise otsustamise ta seni oli edasi lükanud. Ta tunnustas, et see mõte oli vaid ebaselgelt mõlkunud ta peas. Ta oli veendunud oma aususes. Nüüd nägi ta, kui aluseta oli ta usk enesesse. Ta ees lebas, vabastatud ilusast katte-
test, paljas soov.

Ta põlgas ennast ja ülistas seda naist. Naida teda, tähendas suurendada veel oma alatust. Kuid ta raha! Tal on kuninganna kaasavara. Ta ette ilmus kiusatus muretseda tagasi oma varandus, tulles toime alatu teoga. Need mõtted läkistasid ta pead ja kutsusid esile hinge pahameele tormi. Haarata esimese tähendisel ta käe, abielluda Israel Hart'i tütreaga, kes oli juut — liiakasuvõtja, ei, see oli võimata!

Lugedes ta mõtteid, Minna lähenes ta tugitoolile, langes põlvile ja ette ja pani käed ta põlvile.

Tüdruku silmist paistis jumaldamine.

Andrea del Sarto oleks võinud maalida teda sel hetkel.

— Miks teie ei kõnele midagi? Haavasid teid? Palusin teilt liig palju? Ma ei mõelnud sellele. Olen juuditär ja teie seltskond saab mind põlgama — mu isa on liiakasuvõtja — see on teile alandav. Tahaksin vaid . . .

Guy alistus. Ta oli vallutatud, oli relvadeta. Naine oli võitnud. Ta meelitas ta oma sülelusisse.

— Kui võtaksin vastu teie armastuse ja teid ise ning ei naiks teid sellepärast, et olete Israel Hart'i tütar, ma põlgaksin ennast. Mu laps, mõtlesin, et olete mängukann — ent leidsin teis naise, kes väärriks olema iga mehe naine.

— Hea on olla vaid teie — sosistas tüdruk.

Guy suudles teda veel kord ja vabastas siis oma sülelusist.

— Kui praegu paluksin teie kätt, toimiksin alatult teisel põhjusel. Püüdke mind mõista. Mu rahaasjad on väga halvad. Teie aga — olete rikas pärijanna. Võlgnen teie isale 5000 naela, mille tagatiseks on varandus, mida ma ei saa kunagi. Kogun praegu raha, et tasuda oma võlg ühes protsentidega. See on raske — kuid teie isa toimis minuga kui sõbraga, mitte kui äriinimesega. Ta vaid hoiatas mind mu lootusetus muretuses. Enne kui ei ole lõpetanud arveid temaga, ei saa ma paluda teie kätt.

Minna puhkes lõbusalt naerma.

— Küll taipate teie vähe! Kas teie ei näe, kui kerge on seda kõike korraldada? Kui abiellute minuga, siis kustub ju teie võlg iseenesest, sulab oma vedelikku — nii öelda.

Guy kohmetus. Võimata! See võte ei ole vääriline ausale inimesele.

Minna ei suutnud mõista ta vaa-

„Helmi”, Tallinnast.

A. Teppori foto.

teid aususest. Kasvatus oli muutnud ta ebatundelikuks, ebavõimsaks mõista sääraseid asju.

— Mis teha siis? — küsis ta. — Teie ei taha võtta mind abiellumata, ei taha naida mind mu raha pärast. Hakkan kahtlema, kas tahate mind üldse?

Pärast juhtunut võis anda vaid ühe vastuse.

Tüdruk naeratas, vaatas talle otsa ja sosistas:

— See on väga hea, kuid see ei otsusta midagi.

Guy vaatas kella.

— Peame soovima praegu üksteisele head ööd. Minge magama ja olge õnnelik. Küll leiab mingisuguse väljapääsutee.

Selle suudlusega seon teid igaveseks enesega.

Nad lahkusid; Guy läks koju, tundes oma huulil tüdruku värskete huulte õrna puudutust, olles teadmatuses, mis toob tulevik neile. Igal juhul õnne! Ta ei tunnustanud sugugi, et oli saanud naise loomuliku kavalluse ohvriks, mis tingitud mõtlematust kirest.

III. peatükk.

Sellegipärast oli vaja lahendada see keeruline ülesanne. Guy pühen- das talle terve järgmise hommiku, kuid asjata ta püüdis jõuda mingisugusele otsusele. Sellest seisukor- rast ei olnud väljapääsu, mis ei oleks puudutanud ta au. See erutas teda. Kui ta varem hoidus vooruse õigest teest, siis tundis ta praegu põlgust eksimuste kõvera tee vastu. Ta ei olnud senini röövinud naise vooru-

seid, mis sattusid tema kätte, ta ta-
sus kuninglikult. On suur vahe, ar-
vestamata kõigi vooruse seadustega,
selle vahel kuidas patustada, kas
härralikult või orjalikult. Guy oli
aus inimene. Meeleheites ta haaras
kinni sellest usust oma aususse.

Ta ees olid kolm teed — loobuda
Minnast igavesti, teha teda oma ar-
mukeseks või abielluda temaga. Mil-
lisele otsusele ta ka ei oleks tulnud,
ta luges end ikkagi ebaausaks.

Ta jõudis koju sünges meeleolus.
Nii võis tunda end ainult inimene,
kes oli pandud kirikuvande alla. Mee-
letus oli laenata Israel Hart'ilt 5000
naela, veel suurem meeletus oli si-
duda selle võla tasumist rahaga, mil-
le saamine oli kahtlane, lootatav onule,
kes aasta tagasi mängis temale sar-
nase tembu. Ja miks ometi saatus
võttis temalt Irene! Sellele lõppot-
susele jõudis ta alati pärast oma kur-
bi mõtiskelusi.

Varsti peale Londoni saabumist
anti talle üle telegramm Minnalt. Ta
küsis, kas ta võib teda näha täna?
Kui ja, siis kus? Ta võis kohata
Guyga kus tahes ja millal tahes. Ta
tahtis vaid väga veenduda, kas Guy
ei olnud talle pahane. Ta veetis öö
halbasti ja ta oli kurb. See oli pikk
saadetus, õhkuv vahendituisest tun-
deist, kirjutatud väga pikalt ja Sak-
sa keeles — et ei mõistaks telegraafi
preilid. Guy saatis vastuse, määrat-
tes kohtamise kell kolm oma kontori-
s. Kell veerand neli Minna astus
sisse, üleni punane kohmetusest sek-
retäri saatel, kes osutas talle teed.
Ta kohmetu väljanägemine väär-
is lahket heakskiitmist. Muidugi, Guy
oli väga rõõmus teda nähes. Ta igav
tuba muutus Minna sealolekust ot-
sekohe lõbusamaks. Isegi ta advo-
kaadi paruk löi nagu särama tüdruku
ilmumisel. See naeratas õnnelikult,
pööris ümber ja vaatas parukale.
Kas ta ei paneks pähe parukat, et

näidata end temale selles? Ta ise
paneb talle selle pähe. Ei, ta ei meel-
di talle parukas. Ta näis liig targana.

Nad veetsid aja kui kaks armu-
nut, unistades oma õnnest ja sellest
lähedast ajast, mil kuuluvad ükstei-
sele. Vormilist abieluettepanekut ta
niikuinii ei tee. Israel Hart ei anna
oma tüdruku vaesele advokaadile, ker-
juspoedile, kes pealegi oli ta võlg-
nik. Guy võpahtus mõtte juures,
et peab kõnelema temaga. Peale sel-
le ta mäletas, et Hart avaldas ku-
nagi soovi panna Minnat mehele ühe-
le oma sõpradest nimega Goldberg,
kel oli suur raamatukauplus. Kõne-
leda isaga — tähendas kõigele lõppu
teha. Isa oli võimas lukutama tü-
druku nagu Danaet kuldseesse torni.
Guy tegi talle ettepaneku oodata
kaks aastat, milliste jooksul ta võtab
kokku kogu jõu, et saavutada varan-
dust omale. Minna oli temaga nõus,
kuid ainult väliselt. Ta ei olnud üldse
harjunud ootama, veel vähem oli tal
tahtet oodata Guyd. Olgu kuidas oli,
kuid kohtamisaja kestel asi nihkus
tunduvalt edasi.

Enne lahkumist ta palus Guyd
varjata valjumalt saladust. Ta ei
tohi kellelegi kõnelema nende suhe-
test, isegi mitte mistress Merriamile.

Guy avaldas nõusolekut.

— Ma muidugi ei ütle midagi
mistress Merriamile, — vastas ta
kuivald.

Minna heitis talle kiire, kahtlus-
tava pilgu oma säravaist silmist.
Seepeale soovis talle kõike head ja
lipsas uksest välja, millise Guy hoi-
dis talle avatuna.

Järgmine päev oli pühapäev. Kui-
gi oli juba märtsikuu lõpp, äkki
muutus ilm külmaks. Öösel tempe-
ratuur langes ja tõusis tuul. Hommi-
kuks oli kõik kaetud hiilgava häрма-
tisega ja lumega. Guy pani kõrvale
pliiatsiga paberile visatud luuletised,
milliseid ta hoolega parandas ja vaa-

tas kurvalt aknast välja. Väljavaa-
de ei olnud põrmugi lohutav. Ta an-
dis Minnale sõna, kui ilm lubab, ko-
hata temaga täna teel, mil asub Is-
rael Hart'i maja taga metsas. Ilm
oli vastik. Ta tundis, et ei suuda
täita lubadust rahuliku südametun-
nistusega. Oleks olnud meeletus
Minna poolt oodata, et ta tuleb sar-
nase ilmaga. Kuid teades, et armu-
nud naine on valmis igasugu rumalu-
siks, ta otsustas minna ja võimalust
mööda lühendada kohtamisaega.

Ta lahkus kodust kõrvuni üles-
tõstetud kraega, paksuis kinnastes ja
kõndis ruttu, aetud tugevast tuulest
mööda täiesti tühje tänavaid. Mää-
ratud kohal ta ootas veerand tundi.
Minna ei tulnud. Ta õnnitles teda

mõistlikkusega, mida tal näis olevat
rohkem kui tal enesel, ja läks koju.
Ta juba jõudis välja metsast mööda
kõrvalteed, mis möödus Merriamite
maja lähedusest, kui nägi enda eest
mööda sõitvat ilusat tõiada, mille ak-
nad olid kaetud. Tõlla veidi eemal-
dudes, avanes uks ja kutsar peatas
hobused. Guy astus lähemale ja
tundis ära Irene. Ta märkas, et
viimane võbises istudes tõllas mant-
lita ainsas siidbluuis; ta kõrval is-
tus mähitud ta mantlisse määrdu-
nud, vaevatud, värisev väikene tü-
tarlaps.

— Kui hea, et kohtasin teid, —
hüüdis Irene. — Tahate mulle teha
heateo?

(Järgneb.)

Vabaarmastusest.

Dr. med. Ivan Bloch'i sensatsioonilisi avaldusi.

„Vabaarmastuse” probleem on
meie aja põlevamaid küsimusi. Tema
õigest lahendamisest ripub käesole-
va aja kultuuri tulevik ja lõplik
vabanemine pealesunnitud abielu köi-
dikuist, mis sageli loovad armastus-
elus häbistavaid olukordi. See on sü-
gavaim veendumus ja usk, mida ja-
game nii paljudega.

Vabaarmastus ei ole, nagu kuri-
tahtlikud vastased arvavad, abielu
ärakaotamine ega sugulise läbikäimi-
se loomine väljaspool abielu. Vaba-
armastusel ei ole midagi ühist sugu-
lise vahekorraga väljaspool abielu.
Ja ma mõtlen isegi, et õige vabaar-
mastus, millisena ta tuleb ja tulema
peab, vähendab tunduvalt rohkem
korravastast sugulist läbikäimist väl-
jaspool abielu kui pealesunnitud abi-
elu. Kõige pealt õilistab ta armas-
tusvahekordi.

Mida kauem kestab vananenud ja

uuendusi vajav „sundabielu” insti-
tutsioon, mida väiksemaks muutub
abieluhimuliste arv, mida vanemalt
abiellutakse, seda suuremaks läheb
üldine suguline kurbloomus, seda sü-
gavamale juurdub prostitutsioon.

Sest see on rumal arvamus nende
poolt, kes pooldavad seaduslikku abi-
elu, et igasugune vabaarmastusel
põhjenev vahekord kahe täiskasva-
nud ja iseseisva isiku vahel on luba-
matu nähe. Sealjuures nad poolda-
vad aga päris avalikult väljaspool-
abielulisi suhteid mitte ainult ava-
likkude naistega, vaid ka daamidega
seltskonnast!

„Poissmehe põli”, ütleb Max
Nordau, „on kaugel sugulisest
karskusest. Vanapoisile on lubatud
seltskonna poolt soetada vahekordi
naistega, kunas ja kus ta tahab.
Seltskond nimetab sarnaseid egoist-
likke naudinguid eduks naiste juures

ja ümbritseb neid mingi aupaistusega ja Don Juan'i eksimused äratavad seltskonnas tunde, mis on segatud kadedusega, sümpaatiaga ja salajase imetlusega.

See vastu nõuab aga sama sundabieliu moraal tütarlapselt täielist sugulist puutumatuseni.

Siin peab iga mõistlik ja õiglase inimene küsima: Ja kus peavad siis vallalised mehed oma kirgesid rahuldama, kui vallalised tütarlapsed on määratud täielikule puutumatusse?

Tarvitseb kõrvutada ainult neid kaht asjaolu, et sundabieliu moraali valelikkust ja häbistavust õigesse valgusse asetada ja üles leida prostitutsiooni levinemise suurima põhjuse. Öeldakse ikka: inimesed ei ole veel küpsed selleks, et iseseisvalt piiritleda oma armastuselu, nad ei ole küllalt arenenud, et võtta nii suurt vastutust enda peale. Eriti rõhutatakse sarnaste vaadete ja uuenduste hädahtu alama kihi juures.

Kuid inimesed on paremad, kui vana moraali esindajad seda arvad ja just madalamal seisvatele kihtidele võiks rahulikult lubada talitada oma südame järgi. Sest nemad annavad meile eeskujuga, et vabadus ei ole üheväärne elukommete lõtvusega ja elunautimisega, et ta vastuoksa hoiab pingul kohustus- ja vastutustunde.

Täie õigusega kinnitab Alfred Blasko, et proletariaat on ammugi saavutanud tõelise vabaarmastuse ideaali. Enamik naisi ja mehi proletariaadist on sugulises vahekorras üksteisega, eriti 18 ja 25 aasta vahelises vanuses, ilma et laseksid end laulatada.

Vabaarmastust ei ole proletariaadi hulgas kunagi peetud patuks. Kus ei ole omandamist, mis annab seadusliku pärija, kus süda viib kaks inimest kokku, seal ei ole kunagi hoolitud preestri õnnistamisest; ja

kui tänapäev abiellumisvorm ei oleks nii lihtne ja kui teiselt poolt vallalistele emadele ja lastele ei tehtaks nii palju takistusi elus, võib olla ei tunnustaks proletariaat siis abieliu ammugi enam mitte.

Blasko tõestab ka, et igalpool, kus puudub võimalus vabaks armastuseks, asendab teda prostitutsioon.

See asjaolu tagab vabaarmastuse vajalikkust. Sest vastus küsimusele, mis on parem: prostitutsioon või vabaarmastus, peaks olema kindel.

Pange vaba naine ja vaba mees üksteisele vastu, täitke nad mõlemad sügava vastutustundega, mis tekib kahe vaba isiku armastusest, ja teie näete, et sarnane armastus toob õnne neile ja nende lastele.

Inglise kirjanik Shelley tunnib tugevasti sundabieliule kallale. Ta kirjutab:

„Vabaarmastus närtsib sunduse all; tema õige olemus on vabadus; ta ei põhjene sõnakuulmisel, armukadedusel ega hirmul; ta on seal puhitaim ja täielikuim, kus ta poolehoidjad elavad usalduses, üksväärsuses ja avameelses andumuses. Mees ja naine peaksid niikaua jääma kokku, kui nad armastavad üksteist; iga seadus, mis sunnib neid ka ühe minuti koos elama pärast poolehoiu kustumist, oleks väljakannatamata tüüriannikkus.”

Seega on ta kindlasti veendunud, et armastuse vabaduses peitub tagatis tema kestvuseks ja püsivuseks.

John Ruskin ütleb, et armastus teeb alles abieliu seaduslikuks, mitte vastuoksa — abieliu armastuse.

Prantsusmaal käsitab Charles Albert vaba armastust kommunistilisest vaatekohast. Ta ütleb: „Ajnult raha valitseb käesoleva aja inimkonna tundeid, ja mõtteid, armastuse idealiseerimiseks ei jää enam ruumi, sotsiaalökoonomia tun-

K. Mägi — Mägedes.

(Eesti kunsti klišeed sihtkapitali valitsuselt.)

neb vaid sugulisi suhteid, mitte kõrgemaid armastustundeid. Kapital alistab kogu suguelu seadustele. See suur sotsiaalne kuritegu leiab täiuslikkuse prostitutsioonis. Ka enamik abielusid ei ole muud kui „seksuaalne turukaup.”

Vabaarmastus on riigi ja kapitali valitsusest vabastatud armastus. Ta on seega realiseeritav ainult senise majandusliku korra kukutamise tõttu, mis teeks lõpu eluülespidamise muredele. Vabaarmastus, see on sugulise elu rippumatus majanduslisest. Majandusline reform on seega ainuke tee kõrgemale armastusele.”

Albert ei tee sealjuures siiski petlikke illussioone, vaid ütleb, et ka tuleviku ühiskonnas võib ette tulla vastamatut armastust, eksimusi ja pettumusi, arusaamatusi, otsinguid ja katsetamisi, tüdimust ja kannatusi. Kuid uue sotsiaalse korra loomisega peaks vähemalt suurem osa seniste valude põhjusist kustuma. Vabaarmastuse eeltingimus on naise ja mehe täieline üksõiguslus.

Eduard Carpenter, endine anglikani kiriku preester, vaatleb vabaarmastuse küsimuses majandusliku teguri kõrval kõigepealt hingelisi mõjutusi, tugevat vaimlist sidet mehe ja naise vahel. Tema näeb armastuse olemust sellest, et ta „omas püüdes taotleda sihti, ikka enam ja enam rühub püsiva isikulise vahekorra poole ja ei jää enne rahule, kui selleks sobiv kaaslane on leitud. Mida enam inimesed edenevad, seda kindlamaks ja selgemaks peavad muutuma nendevahelised suhted.” Carpenter'i arvates mängib suurt osa armastuseluses enesevalitsemine. Tema näeb tuleviku armastuse ülesannet mitte ainult kehalises, vaid ka vaimlises sigitamises. Kahe vaimliselt kõrgelseisva isiku tugevast hingeli-

sest ühendisest peaksid sündima kõrgemad vaimlised väärtused. Ainult enesevalitsus viib sarnase kõrgema armastuseni.

„Igapäevased kogemused näitavad meile, et inimeste piirita ihade rahuldamine viib hingelise põuani ja röövib inimeselt kõrgema armastusjõu — igauks, kes on kord veendunud, kui suurepärane on armastus oma olemuses, nimetab vaevalt midagi ohvriks, mis viib teda selleni.”

Armastuse ja abielu reformi eeltingimusi seab Carpenter järgmised punktid üles: 1) Naise vabaduse ja iseseisvuse saavutamine üldse, 2) mõistliku õpetuse korraldamine armastuse üle mõlemist soost noorsõudamete ja peade jaoks, 3) vabamate, seltsimehelikkude ja vähem väikekoodanliste suhete tunnustamine abielus ja 4) maksvate inetute seaduste kõrvaldamine, mis köidavad kaht inimest eluks ajaks, olgu siis nende side ka täiesti ebaloomulik ja patune.

„Armastus”, nii lõpetab Carpenter oma vaatlused tuleviku abielu kohta, on kahtlemata viimne ja raskem asi, mida inimkond peab ära õppima: ta on teatud mõttes kõikide asjade alus.”

Veel suuremat tähelepanu väärilib rootslanna Ellen Key essee „Armastus ja abielu.” See on kahtlemata huvitavaim ja sisukaim raamat, mis seni ilmunud sellele teemile. Väga huvitavalt kirjeldab Ellen Key arvurikkaid pettumusi armastuses, milliseid sundabielu veel enamgi edendab. Sageli ei ole selles süüdi abielupooled ise, vaid nende iseloomude erinevus. Sageli elab hingeline mees või naine äärmiselt korrektse naise või mehe kõrval, millest tekib majja jääne külmus. Ühel päeval pageb naine või mees, sest õhk muutus majas nii külmaks, et seal oli võimatu hingata. Seltskond

haletseb aga mahajäänud korralikku meest või naist.”

Vaba lahutusprotsess ei vähenda veel abielulahutusi. Tõsisele, küpsele inimesele on vabade suhete poolt pealepandud kohustised suuremad kui seadusliku sundabielu kohustis. Ei usk ega seadus, ei seltskond ega perekond, saa otsustada, mida võib abielu ühes inimeses surmata või mis saab ta temas päästa. Ainult inimene ise teab ühte ja aimab teist. Ainult ta ise võib tõmmata piiri, kas ta suudab kanda edaspidi kannatusi oma abielus, või on parem neist loobuda.

Ellen Key arvates on „iseloomu-

sid, kes oleksid kogu eluaja üksteist armastanud, kui nad ei peaks päevast päeva, aastast aastasse — oma harjumusi, tahtmisi ja kalduvusi teise järgi kohandama. Sellepärast usub ta, et abielu ei saa parandada isegi mitte ainult seadusandlisel teel, vaid mehed ja naised ise, kes ei taha alistuda seaduslisele abieluvormile, peavad alustama vabaabielu südametunnistuse järgi.”

On lihtne arenemisvajadis, et vabaarmastus ühes majanduslise olukorra ümberkujundamisega leiaks kõlblist tunnustamist ka nende juures, kes elavad veel mineviku sotsiaalse olukorra eelarvamusis.

Tundmatu.

JURIJ GALITŠ.

1.

Sõitsime Adenist Kolombosse.

Juba neljandat päeva lõikasime tumema unelmasse tardunud ookeani rinda. Neljandat päeva poeb läbi nahaaukude verre elutu kõrvetav kuumus, tumestab aju ja tundeid.

Põhjatut sinise kausi sügavusest voolab punane juga. Silmapiir on määratu kaugel ja violetses tühjuses, rahulikus, ilutsevas, suurepärasel kõrbes, mille igatsusist täidetud hingamine vaevalt-vaevalt värisel, sädelesid kuldsed värvid.

Üle laevateki tõmmati purjeriidest vari. Naridel ja pikutamistoolidel lehvavad väljasirutatud inimesed inetus ja ebamäärasel liikumatuses. Kõik süüguib, kõik vaikib. Ei ühtki heli, ühtki liigutust. Ainult liivakella unised löögid täpselt iga pole tunni järgi hetkeks katkestasid vaikuse...

Otsides välja vaikse nurgakese tõrvatud köitevirna taga laevatekil, kust nagu mulle näis, möödus vahetevahel

tuulevool, ma lugesin ühte Mirbeau teost.

Mind köitis ta seekord eriliselt.

Esiteks sellepärast, et selle troopiliselt võluva romaani tegevustik, pigemini algus, hargnes samaseis tingimusi ja samas ümbruses, kui oli praegu minul — vana prantsuse kaubalaeva lael, samul virvendavail ja õõtsuvail laineil, üheksanda paralleeli kõrvetava ja painava tule all.

Ja teiseks... Teiseks, salapärase tundmatu daam, valges inglise kostüümis ja sinise looriga kübaras, kes astus Jean-Bart'i laele nelja päeva eest, tuletas mulle tahtmata meele romaani kangelannat.

Kirjeldan lähemalt: need sügavad silmad, vahest roheline, vahest violett läikoga, ümbritsetud tiheda kuldme poognaga, kullana sädelev juuks raske põimitud palmikuna keeratud kuklasse, liigutused, kõnnaku ja maneeride võluv graatsia, ja lõppeks, ta ootamatu ilmumine tuldõhkava Adeni kõrbe süga-

vusest — kõik kokkuvõetuna tuletas meele „Klarat“...

Neljandat päeva jälgin teda hoolega, püüdes ära mõista ta salapärast olemust.

Kes ta on?... Millisest rahvusest ja millise sotsiaalse ilmavaatega?... Ameeriklanna, rootslanna, inglanna?... Krahvlinna või opereti diiva?...

Lesk, võib-olla, tütarlaps või noor daam?... On ta tarviline olend, milliseid tunnen nii hästi kõigi nende pahede ja voorustega, ja sellegipärast alati salapärane, alati mõistatuslik, alati võluv oma soole omase nudusega?...

Kuhu, miks, milline põhjus, milline tuju või hädaline vajadis sundisid teda ettevõtma seda pikka reisu?...

Ma ei leia vastust.

Ta on alati üksik. Alati mõtteis ja imeiliselt vaikne. Hommikul väljub kajutist, ilus, elegantne, lõhnab mingisuguste tundmatute ja eriliste lõhnaõlide värs-kusega ja, saadetud meeste kuumadest pilkudest, uhke ligipääsmatusega jalutab mööda laevatekki lebab poolsuletud silmadega õlest punutud lamamistoolis tagumisel tekil.

Ma olen temast pööraselt huvitatud. Mind tõmmab tema juure mingi terav ja uudishimulik tunne, mingi painav ja magusalt-kiipitav kirg. Vahest märkan enesel ta küsivat ja veidi erutatud pilku...

Mis ette võtta?

Neli päeva möödusid tagajärjetult. Ja ma ei olnud isegi katsetanud luua tutvust. Ometi leidub alati ettekäändeid. Salongi bontoonsus ei sobi... Rohkem julgust, rohkem otsustavat ettevõtlikkust — ja võid olla kindel edus...

Kuid naised — oo, kes ei teaks meist, et õigel ajal avaldatud julgus viskab nad vahest kui kärbsed talle, sülelusse!...

Kollane köide libises mul käest... Haigutasin, sirutasin enese laisalt välja lebamistoolis, pigistasin silmad kinni ja muigasin...

Ja kui ma aeglaselt sulgesin silmad, seisid mu ees — „Klara“...

2.

Tookord oli tal seljas lihtne jaapani kimono, ja helesinine räät, mis kattis kuldseid käbaraid, ümbrises lohakalt kaela.

— Milline kummaline juhtumine! — sõnas ta, hääldades r-häälikut prantslasele omasel kütkestaval kombel, mis sundis mind seesmiselt värisema väimustusest. — Milline kummaline kokkujuhtumine!...

Ta seisatas, tinas peanoogutusega pakutud koha eest ja jätkas:

— Meie ei ole tuttavad, kuid see on kõrvaline... Uskuge, kui ma ei teaks, et mina, Eliisabet Kroun, kes alles kahe kuu eest mattis oma mehe... Et just praegu, samal Jean-Bart'il sõidan Kalkuttasse, isa juure... Siis võiksin mõelda, et see on meie pulmareis... Milline hämmastav sarnadus?... Miraash!... Fata-morgana!... Mon Dieu, milline imelik mõistmatu mäng!...

Ta viskas pea tagasi toolitoole ja andus teda äkki haaravale mõtiskelule.

— Suurepärane! — naersin ma. — Miraash või fata-morgana, sundisid teid lõppeks välja pugema kataleptilisest hinge seisukorrast... Olen väga rõõmus!... Milline õnn olla väärt teie tähelepanu...

Haarates naljatavast meeleolust ja tundes seletamatut väimustuse hoogu, ma kummardasin äkki ja ütlesin:

— Ja õnn!... Meeletu, joovastav õnn!... Kuulake, olen sama avameelne!... Ka teie äratasite minus tuttava kaju!... Neljandat päeva olen ma nõutud, joobnud, olen võlutud teist! Piinlen salapäraseis aimusis!... Olete — jumalus!... Unelm!... Milline taevalik saatus asetis teid mu teele?...

Mu sõnadest kostis otsekohene tunne. Ta vaatas liikumatult mulle otsa. Silmad täitusid hiilgavate pisaratega:

— Ah, vaeue George!...

— Unustame vaese George'i, — ütlesin

A. Jansen — Naine tütreaga.

sin ma valjult. — Miks segada surnud kangelase rahu? ... Rahu tema põrmule! ... Kuid kui vajate tingimata George'i — siis vaadake, teine, tema õnnelik asendaja, kes ...

Ja jättes lõpetamata lause, ootamatu ja kirglike liigutusega, meelitasin ta enese juure ja võrusin ta kuumade kätega.

Loor langes peast. Suurepärane juuks langes sädeleva joana õlgele, ka kimono vallandus eest. Ja ühe hetke avanes mu silmade ees jumalikult ja heredalt paljastatuna ta värisev keha, paenduv neitsilik rind ja väikene sündimismärk pahemal pool.

Surusin teda oma sülelusis ja katsin taltsutamatu õrnustega. Suudlesin kirglikult ta põlevaid huuli, lõõmavaid põski, rinda. Nimetasin teda imeliste, erutavate nimedega. Külvasin ta üle laulvate, õrnade sõnade valinguga:

Armastan sind, Betsi! ... Armastan sind! — sosistasin ma — süttides seletamatust vaimustusest.

Ta vastupannu nõrkus ... Ta andus häbelikult ... Andus salaja leegitseva kire mõjul ...

Kuid sel hetkel hüglasuur laine, kerkides vahutava seinana laevateki kohale, sulges silmapiiri.

Kostis karjatus.

Ja meie kadusime sügavusse ...

3.

Virgusin äkki suures erutuses.

Kõrvetav kuumus oli järgi annud ...

Päike loojenes ... Purpursed, lillad, kollased pilved põlesid väsimud taevas ...

Õõ laskus alla, lained veeresid, puhus kerge meretuul ...

Tundsin väsitavat nõrkust ... Pea undas, meelega tagus. Läksin aeglaselt alla ja võtsin värskendava vanni. Korraldasin ennast ja varsti pärast gongi läksin õhtusöögil ...

Otsisin ta kohe üles.

Ta oli kahvatu, vaatas mulle erutatud ja alandlikkude silmadega. Tutvusin temaga samal õhtul ...

Jutustasin talle oma kummalise unenäo.

Erutatud ja häbelikult naeratades ta täiendas mu unenägu omakorda nii imeliste, seletamatute peensustega.

Istusime temaga kaua söögilaual taaga, nõiutud suurest saladusest.

Teda kutsuti tõesti Betsiks. Ta oli tõesti mu salapärase kaksikvenna Marini hukkunud leitnant George Kromi lesk, ja ta sõitis oma isa juure, kes oli suurkaupmees Kalkuttas.

Ta oli kahekümne aastane. Ta oli veidi romantiline ja imistav. Hästi haritud, suurepärase kehahitusega ja kujuaga.

Ja lõppeks, milles ma veendusin just enne lahkimist. Kolombos — pahema, õrna ja sitke rinna juures, samas kohas, kus nii selgesti tuksub väikene süda, oli tal tõesti võluv sündimismärk, mitte suurem kui kolmepenniline hõberaha.

Jaht suurele karule.

Belajevi grotesk.

„... Surmavalt haavatud lõvi kukkus minu peale ja suri. Valatud üle tema ja oma verest, nõrgestatud võitlusest ja haavadest, ma peaaegu lämbusin looma karvase kõhu all. Alles hommikul minu seltsilised leidsid mu, rebisid mu välja laiba alt,

ent siis tuln mõistusele. Siiski olen tänulik lõville, sest kui ta ei oleks katnud mind nii hästi, hüüanid oleks kiskunud mu tükkideks. Seepärast ütlen teile, et üks surnu võib päästa elava”, lõpetas Dick oma jutustuse.

„Iluvitav juhtum”, ütles Mike ja

viskas veel paar kuiva halgu tulle. „Jah, kuid on veel huvitavamaid juhtumeid”, segas end Nick vahele, ja tema nägu suurte sarvprillidega kerkis esile pimedusest. „Kui tahate, võin teile jutustada tiigrijahist.”

„Ei taha sugugi”, ütles Mike.

Kuid Nick ei kuulnud arvatavasti seda, sest ta ajas end tulele lähemale ja algas elavalt: „Nii siis, see oli, ma ei mäleta enam täpselt, arvan 1919...”

„Ehk 29”, segas Mike vahele.

„Ära sega, Mike! Kui sa ei taha kuulata, võid heita magama. Nii siis 1919. või 20. rändasin läbi Aafrika ja tahtsin lasta tiigrit.”

„Ühe tiigri Aafrikas?” kahtles Dick.

„Ära sega teda, Dick!” ütles Mike melankoolselt. „Tiiger arvatavasti rändas ka. Ta tuli Aasiast, hüppas üle Punase mere, et veidi jalutada Aafrikas, ja otsustas tutvuneda Nickiga.”

„Istusin metsas”, jätkas Nick. „Oli kiirgav kuuvalge öö. Öövaikus kuulsin kiskja ettevaatlikke samme ja hoidsin tugevamini oma kiirlaskjat — üht Field nr. 2, 48 kuuliga, minu sõbra Richard Fieldi leiutis — teie ei tunne teda? Võimata! Tema leiutis Field nr. 1 erutas ju kogu maailma. Näete, tal oli sihiks leitud ebahariliku jõuga relva, mis pidi mõjuma peaaegu aatomite lagunemisenergiaga.”

Mike hoigas nõrgalt.

„Olin ise Field nr. 1 esimesel katsel. Sõitsime Stake-Skerry saarele ja otsustasime proovida relva inimesteta, tühjal kohal, ookeani kaldal. Field seadis sihi inimrinna kõrgusesse ja laskis. Lootsin kuulvat mürinat, kuulsin aga vaid vilet. Vaevalt tegin paar sammu, et vaadata sihti, kui Field järsku kukkus. Mingisugune kuul oli tabanud teda. Haav rinnal oli suurem kui seljal, ja see

töestas, et teda oli lastud tagant. Missugune näru julges teha seda, hüüdsin vihaselt.

„Ole ettevaatlik oma väljendus- tega!” vastas Field nõrgal häälel. „Kas sa siis ei taipa, et ma ise peaaegu oleksin surmanud enese.”

„Kuidas on see võimalik? Kas kuul põrkus tagasi?”

„Vastupidi! Ta lendas ikka edasi, lendas väkkiirusel ümber maakera ja tabas mind tagant.”

Olin nii üllatunud, et panin haavatud Fieldi maha ja tahtsin ajada end püsti. Sel hetkel rebiti nägematul käel minu müts maha. Tõstsin üles tema ja nägin, et ta oli lastud läbi. Kuul oli teinud teise lennu ümber maakera ja oleks peaaegu surmanud mu.

„Mis nüüd teha?” küsisin ja heitsin ruttu maha.

„Halb!” vastas Field. „Kuul hävitab oma teel kõik ja tekitab palju kahju. Ma ei arvestanud oma relva jõuga. Nüüd kihutab kuul väikese ilmakehana ümber maa, kuni õhurõhk vähendab tema kiiruse. Siis ta kukub jälle maha.”

„Kas ta lõi läbi kõigist omal teel? Puudest, majadest, kaljudest?”

„Arvatavasti”, vastas Field ja kaotas mõistuse.

Fieldil oli tõesti õigus. Kuul tekitas palju kahju omal teekonnal: surmas, haavas, ehmatas inimesi ja loome metsades.

Tema tee oli külvatud üle laipadest, kes olid nagu pärlid reastatud nägematul niidil. Kuuli tõttu maakera pind oli nagu nägematust tõkkest jaotatud kahte ossa. Terveie tema teele ehitati müürid, tunnelid ja sillad. Meredel näitasid hädaohtlikku teed punased boid. Ookeaniühendust peeti ümberistumisega ja reisijaid toimetati läbi hädaohtliku vöö veealustel paatidel. Mida kõik ei

katsutud teha? Kuid näis, nagu kuul ei märkakski tõkkeid."

„Kuidas see siis lõppes?" hakkas huvituma Dick.

„Ainult Field võis aidata. Ja ta aitas, kui tõusis jalgele."

„Peab saatma kuuli vastupidises suunas", ütles ta.

„Noh?"

„Noh, ta saatis tema. Üks kuul pörkas vastu teist, ja nad purunesid

väikesteks tükkideks. Tõukest mõlemad kuulid muutsid oma sihi ja väikesed tükid lendasid ilmaruumi, suure karu sihis."

„Ja haavasid teda?" küsis Mike tõsiselt. „Aga ma arvan, sa tahtsid jutustada jahist tiigrile Aafrikas, kuid lõpetad jahiga suurele karule! Kuidas lõppes siis sinu tiigrijaht?"

„Relv ei töötanud. Viskusin tiigrile ja rebisin ta tükkideks!" vastas vihaseks Nick.

Primadonna Milvy Laidi buduaar.

**Milliseid tualettvahendeid, riietus- ja väärt-
esemeid eelistab meie veetlev lavaläht?**

Salapäraselt ja erutavalt huvitav on heita pilk noore näitlejanna buduaari — sellesse intiimsesse paika, kuhu tavalisti ei tohi eksida ühegi võõra silm. Buduaar — see on näitlejanna ilu, veetluse, heatuju ja kõige elustavate aarete varaaht.

Õnnelik juhus võimaldas mu uudishimusele pilgule hetkelise pääsu meie opereti primadonna Milvy Laidi isiklikke buduaari. Ja sellest ainsastki pilguheitest oli küllalt, et veenduda prl. Laidi peennaiselikus intelligentsis, kõrges raffinemendis ja väärtuste õiglases hindamises.

Eestkätt mind huvitas

Milvy Laidi tualettlaud.

Siin esineb peenem valik kaunis-lõhnalisi vesi, puudreid, seebikesi ja kreemikesi. Ta eelistatum parfüüm — mida ta ostab ainult H. J a c o b y kosmeetikaärist, Pikk t. — on Coty L'Aimant lõhnaõlid, huultepulk, Houbicant puuder, juukse pesu vahendid — Amami ja Kamill shampooonid ning „Marcelle'i" seep.

Eau de Cologne, mida tarvitab meie

lavalemmik, on kodumaa tuntuima laboratooriumi „V i k o" kõrgeväärtuslik kaup, mis osutub tarvituskõlblikumaks isegi väljamaa omist.

Seebina tohivad ta põsekesil ja ihul vahutada vaid „I' e i v a l i" suurepäraseid seebid, milledest eelistatum on cold creme seep.

Kreemisid ei vaja näitlejanna eriti, aga kui vaja, siis tarvitab peamiselt C r e m e M o u s o n i, kui parimat omasarnast.

Kõik šmingid, pastenellvärvid ja lugematu hulk tarvilikke rohu- ja värviaineid, mis esinevad primadonna buduaaris, ta ostab E. G ü n t h e r i soliidselt kaubamajast. Küünterašina ta tarvitab „Kix'i" ja seda vahendit oskab ta küünekesil kõige osavamini käsitada pr. Rosenstrauch, Luise t. 5, millise aadressi all pr. Laid laseb endale teha ka massaaži.

Primadonna juukseid on tohtinud seni käherdada vaid „Ada" juuksekorrasutusäri Laenupanga majas ja eraviisil ka pr. Rosenstrauch V. Kalamaja t.

Meeldivaks iseäralduseks prl. Laidi man on see, et ta

maiustab

väga tagasihoidlikult. Nii oleme ta tualettlaualt siirdunud maiustiste lauale. Meie operetikuulsus on väga nõudlik ja valib seepärast omale ainult „K a v e” šokolaadi ja kompvekke ning tuntud firma G i n o v k e r i kõikjal armastatud Albert-biskviiti.

Kõige maitsevamad koogid ja tor did leiab ta enda jaoks G. H e i n m a n n i kondiitriärist ja külastab samanimelist kohvikutki seepärast sageli.

Vitamiinest prl. Laid peab väga lugu. Talle maitsevad aga eeskätt need väljamaa puuviljad ja maitsevad delikatessid, mis müügil A. K a k i t i koloniaal-kaupluses, Raekoja platsil.

Kuna prl. Milvy Laid juba loomult on heatujuline, siis ta kunstliku tujustamist ei armasta. Sellest tulebki, et ta veinikultuuris osutub võhikuks. Kuid ta eelistab häid veine, milliseid saab ainult firma C. P e t e n b e r g i l t, Börsikeldri veini-kauplusest.

Muusikat ja lilli

armastab Milvy Laid kogu oma õilsa kunstnikuhingega. Kodus ta naudib meeleldi grammofonimuusikat. Kõik muusikalised tarbed — noodid, gram mofoninoodid, nõelad jne. ta toob alati „E s t o - M u u s i k a” muusika-riistade ärist. Prl. Laid armastab kõiki lilli, kuid ta lemmiklilled on operetlikud tumepunased roosid, tee-roosid ja valged sirelid. Oma lille-ostud ta teeb peamiselt H. N a p p i lilleärist, Müürivahe tänavalt.

Milvy Laidi

garderoobis

domineerivad meeldival viisil kodu-
maa tööstussaadused.

Kübarad, ehtesjad, pärlid, kõrva-
rõngad, pitsid ja muud kaunid riie-

tuslisandised ta ostab lugupeetud R. V i i d e r m a n n i moeärist, S. Karja tänavalt.

Pesu õmbleb ta endale tavalisti ise, aga valmis siidipesu, mis mähib õrnalt ta veetlevaid vorme, ta ostab laialt tuntud J o c k e y C l u b i s t ; siit ta saab ka kuulsat L e n t h e r i c lõhnaõli.

Kleidi- ja mantliriided valib prl. Laid alati H. G u t k i n i soliidsest riideärist, Viru tän. 4. Puuvillariide valik osutub talle eriti soodsaks „Tallinna puuvillariide kaupluses”, S. Karja tän.

Elegantne bibrettmantel, mida kannab praegu meie primadonna, on ostetud uuest, vastavatud valmisriieteärist „D e r n i e r C r i” (om. B e r k o v i č), Harju t. 29. Oma prantsuse siidi ostud ta teeb B e r k o v i č i kaubamajast, Viru t. 23.

Kõik karusnahad, mida vajab prl. M. Laid, ta ostab ainult A. T a u b i ärist, S. Karja 14 ja ta eelistab kodu-
maa tööstuse a.-s. „V i l l a” siidisaa-
dusi.

Näitlejanna prl. Laidi ilusaid ja-
lakesi katavad ainult „G l o r i a” siid-
disukad.

Sukad ostab prl. Laid J. A n d v e l d i tuntud ärist, S. Karja tän.

Mainitud sukkadele ei sobi iga king. Prl. Laidi jalas on ainult „U n i o n i” kaunid ja vastupidavad kingad, millised ta ostab Kuninga t. „Unioni” saapakauplusest.

Ridiküll ja reisikohver, mida kannab Milvy Laid, on J. T a l l i k a s e heakuulsusega tööstussaadused, V. Viru t. 5. Tänavuse ilmastiku puhul peab ta kõige kohasemaiks „T r e t o r n i” botikuid.

Primadonna rõivaste alalise ilu ja puhtuse eest hoolitseb keemiline riie-
tepuhastuse tööstus „I d e a l”, Nigu-
liste tän.

Ise ta armastab viibida ainult „K a l m a” saunas, V. Kalamaja tän.

Väärtasju.

Kõik kuld- või hõbeasjad ja muud väärtesemed, mida ta kannab ja mis esinevad ta buduaaris, on J. Kopfi soliidselt ärist, Pikk tän.

Kristall-, klaas- ja portselaan-nõud, vaasid, kaunid serviisid jne. ostab primadonna ainult lugupeetud Th. Kaarmanni valikurikkast kauplusest.

Autosporti

armastab meie lavalemmik meeleldi. Ta eelistab „Chrysleri” mugavat tõlda.

Kinosõbergi on prl. Laid. Enam kui kusagil mujal ta peab paremaks veeta aega „Gloria Palaceis” ja „Rekordis.”

H. H.

Anekdoote.

Van Dyck või saatan!

Kuulsast Madalmaade kunstnikust Franz Hals'ist (1586—1666) on säilinud huvitav anekdoot. Kord otsustas vana meistrit küllastada 22 a. van Dyck, ning kuna nad isiklikult polnud tuttavad, esitas van Dyck end rikka välismaalase, avaldades ühtlasi soovi saada meistri maalituna oma portreed. Seejuures tähendas ta, et viibides siin ainult läbisõidul, on tal vaid 2—3 tundi vaba aega. Meister, tavaliselt sünge näoga, asus tööle ning lõpetas töö enne määratud tähtaega. „Välismaalane” oli täiesti rahuldatud portreoga, kuid ei imestunud sugugi töö kiirust. Naeratuses lausus ta meistrile: „Maalikunst näib mulle kergema kunstina, kui arvasin! Olen huvitatud, millised tagajärjed saavutaksin mina, kui vahetaksime osad.” Öeldud-tehtud. Meister märkas kohe, et võõras käsitab ülihästi pintslit ning juurdles, kes võiks olla too võõras. Meistri portree sai veel kiiremalts valmis kui „välismaalase” oma ning üllatunud meister tormas võõra poole ning teda kaisutades hüüdis: „Seda võis saavutada ainult van Dyck või vana saatan!”

Aimdus.

Aastal 1787 külastas Austria keiser Joseph II Pariisis oma õde Maria-Antoinette, Prantsuse kuningannat. Kord seltsis lahkudes teatrist, kuninganna pillas trepile oma lehviku, mille kiirelt üles tõstis ja ulatas kuningannale keegi elegandilt riidetatud härra.

— Keda tohin ma tänada? — küsis kuninganna.

— Maksimilian Robespierres, advokaat, — vastas härra sügava kummardusega.

— Tänan teid, mu härra! — ütles kuninganna ning sosistas tasa vennale: — See inimene tekitab minus õudustunnet. Joseph II naeratas ning lausus: „Mis ajast naised kardavad kleite (robes) ja kive (pierres)?”

Kuid mõned aastad hiljem „kleidid” ja „kivid” viisid kuninganna tapalavale.

Lüig hukas!

„Noh, proua Leemann, kas teie tütar on jälle kodus?”

— „Ei, teda ma ei võta vastu enam. Mõtlesin algul, et üks laps — võib ju juhtuda igauhele! Aga kohe kaksikud — ja mitte ühtki isa! Ei, seda ma sellest tüdrukust küll ei arvanud!”

Vastutav toimetaja ja väljaandja: Joh. Järv.

O.-ü. „Vaba Maa” trükk, Tallinnas, 1930.

Eesti naiste iludusvõistlus 1930. aastal.

Hääletamisleht,

(„JLO“ nr. 2.)

Eelistan .....
(iluduse nimi ja koht)

Miks? .....

Isiklike soove iludusvõistluse kohta .....

Hääletaja nimi .....

vanus .....

elukutse .....

aadress .....

Maksev ainult „JLO“ nr. 2-ses avaldatud iluduste
kohta.

Hääletajate vahel jagatakse välja väärtuslike asju:

kohvergrammofon, fotoaparaat,

kirjutustarbed, taskukell,

šokolaadi, raamatuid j. n. e.

===== Esimene jagamine juba lähemal ajal. =====

Trükitöö.

Pjakiiri „960“

Tallinn
Postkast 135

Saatja:

Vaimustavam
põnevam
ilusam
väärtuslikum
odavam jutuajakiri Eestis on

Uudisjutud

Kaks suurt romaani.

Maailma vägevaim kirjanduslik teos KNUT HAMSUN'i

Maa õnnistus

ja Ameerika kriminaal-seiklusromaan

„Pärlite laev“.

Peale selle palju jutte, novelle, vesteid, nalju, pilte jne.

NÕUDKE AJALEHTEDE müügikohtadest.

Tellige postiasutustest!

Hind ainult 10 senti.

Kokkukõidetakv!!!

Aadr.: TALLINN, Väike Karja 1.
Postkast 135. Telef. 22-63.

Ajakirja „ILO“ 1929. aastakäik.

Võrdlematult suurepärase lugemisvara.

Valitud sisu — nimekaimad autorid.

Artikleid:

1. Tänapäevane usk ja kõlblus — Th. Tallmeister.
2. Uusi puhanguid kunstielus — R. Kangro-Pool.
3. Ilus naine aegade valitsejana — Dr. Tornius.
4. Naise ja mehe ideaalid armastuses.
5. Tuimad inimesed näitelaval — H. Vellner.
6. Goethe ja sport.
7. Inimkonna sõber.
8. Kirjanduslik juubilar — M. Jürman.
9. Rahvusliku kultuurloomingu eksiteed — R. Kangro-Pool.
10. Suurvaimude hingelisest rikkeist.
11. Naised iludusvõistlustel.
12. Tallinna vanade tornide võlu — M. Ehrenvert.
13. A. Strindberg — „Sinises tornis“.
14. „Seaduslik armuke“ arvustustules — H. Barbusse, Roda Roda j. t.
15. Kas uskuda hingede rändamisse? — H. Kahlenberg.
16. Kalevipoja seikluste jälgi — A. Liiv.
17. Naine juhtumiskikkal kujunemise rännakul — M. T.
18. Elurõõm ja tervis — Dr. G. Z.
19. Tants vabas õhus — Dr. V. B.

Ilukirjandust:

1. Elu hääl — Knut Hamsun.
2. Ammu mõõdud juhtum — John Galsworthy.
3. Kolm kuradit — Ch. Baudelaire.
4. Liigi ilus unelm — H. Barbusse.
5. Tänav ja majanumber — Fr. Molnar.
6. Nataša — A. Tolstoi.
7. Valged jõulud — E. Verhaeren.
8. Raudteeõnnetus — Th. Mann.
9. Suvine novell — St. Zweig.
10. Pulmad — M. Soštsenko.

Vesteid, fõljetone:

1. Meie vaimud — Trubaduur.
2. Vestlus Eduard Vildega.
3. Talent — A. Valgma.
4. „Fleichneri“ klatsiklubis — Paburitski.

Reisikirju:

1. Päevi Vahemere kaldall.

Ringvaateid ja arvustisi:

1. Kroonitud „Looduse“ lapsed.
2. Kunsti „juukambris“.
3. Vennalik Arvi Järventaus.
4. Alasti naine „Estonia“ teatrilaval.
5. Kunsti paraadilt.
6. Ringvaateid ja märkmeid.
7. Eesti foto.
8. Kunstnik Adamson — Eric.
9. Väino Aaltonen.

Mälestuskirju, juubeleid:

1. Janis Rainis †.
2. Knut Hamsun 70 a.
3. A. Bourdelle †.

Kanbandus-tööstust:

1. Ringkäik savitööstuses „Savis“.
2. Naised töösturitena.

Moodi:

1. Millesse riietuda?

Anekdoote.

Pilte: igas numbris.

Eesti kunsti: Adamsoni, Areni, Bergmanni, Janseni, Kase, Koordi, Mäe, Sannamehe, Veeberi ja Viiralti töid.

Illustratsioonid: F. Kaselt.

Soome kunsti: V. Aaltose skulptuure.

Fotosid — kodu- ja välismaalt.

Aastakäigu komplekte on veel saadaval väga soodsa hinnaga —

ainult 75 senti aastakäik.

Tellige viivitamata see suurepärase lugemisvara. Kes saadab komplekti hinna rahas või postmarkides, saadetakse komplekt postikuludeta koju kätte. Aadr.: Tallinn, V. Karja tän. 1 — postkast 135.

1. aprillist tõuseb hind 50%. Rutake!